

**Návrh a možnosti realizace jezdeckých stezek
v Slovensko-moravských Karpatech**

Diplomová práce

Vedoucí práce:
doc. Ing. Iva Jiskrová, Ph.D.

Vypracovala:
Bc. Jana Machů

Brno 2017

Zadání práce

Prohlašuji, že jsem práci Návrh a možnosti realizace jezdeckých stezek v Slovensko-moravských Karpatech vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní doc. Ing. Ivě Jiskrové, Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky. Děkuji také Českému Ústavu zeměměřičskému a katastrálnímu za bezplatné poskytnutí mapových podkladů v digitální podobě. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala paní Ing. Šomanové a mé rodině za rady a připomínky k mé práci.

ABSTRAKT

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku jezdecké turistiky v lokalitě Slovensko-moravské Karpaty. Diplomová práce se zabývá celkovým pohledem na jezdeckou turistiku a s ní spojenými problémy, reálnými fakty, střety s jinými zájmy a sporty. Dále se práce zabývá aktuální situací již vzniklých koňských stezek v zájmových oblastech České republiky a na Slovensku. V druhé části přibližuji problematiku jezdecké turistiky v daném území, kde s přihlédnutím ke všem aspektům tohoto území se snažím navrhnout vhodné koňské stezky, včetně napojení na již realizované hipostezky.

Klíčová slova: kůň, hipoturistika, koňské stezky, turistika na koni.

ABSTRACT

In my thesis, I focused on the issue of equestrian tourism in the region of the Slovak-Moravian Carpathians. The thesis also deals with the overall question of equestrian tourism, its problems, real facts and conflicts with other interests and sports. Furthermore, the work analyzes the current situation of already existing horse trails in the sphere of interest in The Czech and Slovak Republic. The second part identifies the problems of horse tourism of the concerned area where I suggest the appropriate riding paths including links to already implemented bridleways, taking into consideration all aspects of that territory.

Key words: horse, hippotourism, riding paths, horse riding trails, tourism on horse.

OBSAH

1. ÚVOD.....	9
2. CÍL PRÁCE.....	10
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	11
3.1 Charakteristika problematiky jezdecké turistiky – fakta a střety	11
3.1.1 Udržitelnost rekreačních cest, stezek a tras v České republice	11
3.1.2 Právní mantinely rekreačního využití lesa.....	13
3.1.3 Pohled na hipoturistiku prostřednictvím lesního hospodářství a myslivosti	14
3.1.4 Pohled na hipoturistiku v rámci ochrany přírody a krajiny	15
3.1.5 Jízda na koni chráněným územím.....	16
3.1.6 Hipostezky, proces návrhu, schvalování, realizace	17
3.1.7 Studie o vlivu hipoturistiky jiných zemí	18
3.2 Aktuální situace v jezdecké turistice.....	21
3.2.1 Česká republika	21
3.2.2 Slovensko.....	23
4. MATERIÁL A METODIKA	28
4.1 Sběr informací.....	28
4.2 Dotazníkové šetření.....	28
4.3 Návrhy hipostezek.....	32
4.4 Fotodokumentace.....	33
4.5 Zpracování získaných dat.....	33
5. VÝSLEDKY A DISKUZE.....	34
5.1 Zjišťování problémů hipoturistiky formou dotazníkového šetření.....	34
5.1.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření	34
5.1.2 Srovnání dotazníkového šetření.....	45
5.2 Návrh jezdeckých stezek ve sledované oblasti, včetně napojení na realizované hipostezky	45
5.2.1 Charakteristika území	45
5.2.2 Průběh tras.....	47
5.3 Možnost realizace hipotras ve sledované oblasti	54
6. ZÁVĚR.....	56
7. POUŽITÉ ZDROJE	59
8. PŘÍLOHY	CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Huculská magistrála (www.huculskamagistrala.sk)	24
Obrázek 2: Jezdecký okruh po stopách Magna Via (www.kst.sk)	24
Obrázek 3: Jezdecká trasa Sobotište – Kopčany (www.kst.sk).....	25
Obrázek 4: Veľký okruh Záhorie - 1. část (www.kst.sk)	26
Obrázek 5: Pod Bradlom - 1. část (www.kst.sk).....	26
Obrázek 6: Po úpatí pohoří Vtáčnik - 1. část (www.kst.sk)	27
Obrázek 7: Graf znázorňující procentuální zastoupení jezdců a příznivců jezdeckví	34
Obrázek 8: Graf znázorňující procentuální zastoupení vlastníků koní	35
Obrázek 9: Graf znázorňující procentuální zastoupení provozovaných sportů v přírodě	35
Obrázek 10: Graf znázorňující procentuální zastoupení názoru na jezdeckou turistiku/hipostecky	36
Obrázek 11: Graf znázorňující procentuální zastoupení názoru o vyzkoušení hipoturistiky	37
Obrázek 12: Graf znázorňující procentuální zastoupení o využívání jezdeckých stezek.....	37
Obrázek 13: Graf znázorňující procentuální zastoupení preference koně.....	38
Obrázek 14: Graf znázorňující procentuální zastoupení preferenci podkladu	39
Obrázek 15: Graf znázorňující procentuální zastoupení zájmů o koňské stezky	39
Obrázek 16: Graf znázorňující preference uživatelů na jednotlivé součásti hipostezek	41
Obrázek 17: Graf znázorňující preference uživatelů v rámci jednotlivých součástí hipostezek pomocí statistických údajů	42
Obrázek 18: Graf znázorňující procentuální zastoupení negativních zážitků koňmi	43
Obrázek 19: Graf znázorňující procentuální zastoupení negativních zážitků s ostatními sporty	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vyhodnocení statistických údajů v rámci důležitosti jednotlivých součástí hipostezek	40
---	----

SEZNAM ZKRATEK

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
EVL	Evropsky významná lokalita
CHKO	chráněná krajinná oblast
KČT	Klub českých turistů
KST	Klub slovenských turistov
NCH	naučný chodník
NP	národní park
NPR	národní přírodní rezervace
PP	přírodní památka
PR	přírodní rezervace
SJT	Sekce jezdecké turistiky

1. ÚVOD

Hipoturistika je v současné době vyhledávanou volnočasovou aktivitou, neboť oproti minulosti je pořízení koně a následná péče o něj finančně dostupnější široké veřejnosti. Rovněž zájmu o tento druh turistiky velkou měrou přispívá současný životní trend trávení volného času v přírodě, vytváření pouta mezi lidmi a zvířaty a všeobecně zdravý životní styl. S tímto jde ovšem ruku v ruce propojování různých zájmových skupin při provozování outdoorových aktivit a bohužel zde dochází i ke konfliktům způsobených nepochopením a netolerováním jednoho či druhého zájmu. Dalším střetem zájmů může být spor mezi jedinci či skupinami vykonávajícími outdoorovou činnost a vlastníky pozemků, které většinou v přírodě nejsou nijak vytyčeny. Nevhodná činnost a zacházení při těchto aktivitách může ale také vést k poškozování krajiny a přírody, což si musí provozovatelé těchto aktivit také uvědomit a snažit se o to, aby důsledkem takové činnosti nedošlo k nevratným a nesnadno obnovitelným změnám krajiny.

Krajina Slovensko-moravských Karpat je překrásná a rozmanitá. Zájmová oblast má vysoký turistický potenciál a velmi dobré podmínky pro všechna odvětví sportu, včetně jezdeckví a koňské turistiky, která je na tomto území téměř nerozvinutá. Zdejší krajina je protkána množstvím nevyužitých a neznačených zpevněných cest v lesích i stezek křížujících louky a pastviny a nabízí tak možnost využít tyto trasy pro vytvoření koňských stezek. Jelikož je tato malebná krajina zároveň mým rodištěm, chtěla bych se právě zde pokusit o větší rozvoj hipoturistiky.

2. CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je poskytnout ucelený náhled na problematiku jezdecké turistiky, včetně obecných faktů a střetů zájmů s jinými zúčastněnými stranami. Práce je zaměřena na popis současných problémů jak v globálním měřítku, tak přímo v daném území, kterým jsou Slovensko-moravské Karpaty. V této oblasti je navíc počítáno s návrhem nových koňských stezek v závislosti na zkušenostech získaných v terénu a teoretických poznatcích, včetně jejich napojení na již existující hipostezky v krajině Slovensko-moravských Karpat.

Dalším úkolem je pomocí dotazníkového šetření zjistit aktuální požadavky na jezdeckou turistiku, problémy v této oblasti a všeobecně názory a připomínky jak jezdecké populace, tak i nejezdecké veřejnosti, a to zejména u aktivních účastníků, tzn. jezdců versus ostatních sportovců, ochránců krajiny, lesních pracovníků apod. V neposlední řadě bych chtěla realizovat mnou navržené koňské stezky, aby se staly skutečným přínosem pro jezdeckou turistiku.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Charakteristika problematiky jezdecké turistiky – fakta a střety

Hipoturistika a s ní související objekty, mezi které patří koňské stezky, stanice, uvaziště apod., znamená relativně novou formu rekreace, kterou využívá čím dál větší množství lidí. Vzhledem k vzrůstající oblibě hipoturistiky vyplývají na povrch také související rizika a střety zájmů – majetkoprávní vztahy vlastníků, nájemců pozemků, lesních hospodářů, ochránců přírody, jezdců a příznivců ostatních sportů v přírodě (Špičáková, 2009).

Z poznatků z konference „Hipoturistika jako forma rekreace; Lesní hospodářství, ochrana přírody a krajiny – Fakta a střety“ konané v Brně v roce 2009 vyplývají fakta zmíněná v následujících odstavcích.

3.1.1 Udržitelnost rekreačních cest, stezek a tras v České republice

Příčiny, díky kterým se stezky, cesty a trasy nacházejí v současnosti v nevhodném stavu, jsou dány principy značení, zastaralostí v postupech při vytváření těchto stezek a nepoučeností všech zúčastněných osob, včetně lesních pracovníků, ochránců přírody a orgánů státní a veřejné správy.

Pobyt v přírodě a formy turistiky mají v České republice (dále jen ČR) bohatou tradici. Turisté vybudovali začátkem 20. století infrastrukturu turistických stezek pro celou tehdejší Československou republiku, která je do současnosti velmi hojně využívána. Bohužel zde tímto vznikl dojem, že jádrem péče o rekreaci je a bude značení tras. Tento mýtus se promítl i do veřejné správy, a to zejména do podmínek pro získávání dotací z Evropské unie (dále jen EU) pro rozvoj stezek, včetně koňských tras (Davis, 2007).

(Ne)profesionální přístup a názor ochránců přírody a lesníků je, že zajišťováním dřevo-produkční funkce lesa je možné samovolně naplnit požadavky ostatních funkcí. Ale skutečnost intenzivně navštěvovaných lesů je, že kapacita nemůže být dále považována za samovolný důsledek lesního hospodaření. Bylo by tedy vhodné navázat na zkušenosti ze zahraničí, kde klíčem je nabídka rekreační infrastruktury na vyspělejší úrovni a značené trasy jsou rozděleny do hlavních turistických cest a k nim přilehlých stezek. Dále je potřeba, aby se ochránci přírody přenesli přes své zastaralé názory a

inspirovali se například moderním pojetím ochrany přírody ve Spojených státech amerických, kde je zajištěna garance zážitků návštěvníků, a to nejen pro pěší turistiku (Kvasnička, 2009).

Nové trendy trávení volného času se zaměřují především na aktivity v přírodě, vzniká fenomén outdoorových sportů. Nárůst jezdeckví a hipoturistiky má své specifické potřeby, ale prioritním smyslem je návrat k přírodě. Pobyt v přírodě má kladný vliv na psychické a fyzické zdraví populace, a proto se začaly cílenými kroky vytvářet podmínky pro přístupné formy rekreace v přírodě, zejména v okolí velkých měst. Jelikož je lesní rekreace stále vnímána jako samozřejmost, vznikají tak střety zájmů lesního hospodářství, myslivosti a ochrany zvířete vůči jezdeckví a samozřejmě i jiným sportům a aktivitám. Na řešení těchto vznikajících problémů a zejména jejich příčin se v budoucnu musí více spolupodílet všechny jednotlivé složky, přičemž se nesmí snižovat kvalita rekreace uživatelů různých aktivit navzájem. Jen tak lze založit podmínky pro udržitelný rozvoj rekreace v ČR (Davis, 2007).

Rekreace v lesích se hlavně odehrává na cestách lesní hospodářské sítě, které byly navrženy a udržovány pro účely lesního hospodaření. Důsledkem toho je, že lesníci si stěžují na hustý rekreační provoz, který je omezuje v činnosti, a naopak rekreační si stěžují na rozbité a zničené cesty. Pokud bude pokračovat současný přístup všech stran, mohou nastat negativní důsledky, jako jsou z ekonomického hlediska velké náklady, z environmentálního hlediska bude rekreace větší zátěží na životní prostředí a ze sociálního hlediska vznikne uživatelský konflikt, sníží se kvalita zážitků a rekreace v přírodě se stane nedostupnou. Viník však není rekreační jezdeckví (stejně jako jím nebyla dříve označována terénní cykloturistika), ale nekoordinovaný a neprofesionální přístup zúčastněných stran.

Udržitelná stezka musí naplňovat potřeby svých uživatelů. Stezky mohou mít zásadní dopad na přírodu, krajinu a lidi, přičemž udržitelnost těchto stezek je možná pomocí pozitivních dopadů, pokud budou jejím přínosem. Udržitelné stezky by měly odpovídat potřebám uživatelů i poskytovatelů stezek, zvyšovat hodnotu místa a krajiny obecně a zároveň nesmí mít negativní dopad na krajinu a na využívání území. Možná přítěž pro zachování již vytvořených stezek může být jejich náročná správa nebo údržba, následné vysoké náklady, či špatné zážitky uživatelů.

Les a lesní rekreace se stává pro velkou část obyvatelstva hlavním kontaktem s přírodou, čímž pozitivně ovlivňuje zdraví lidské populace. Pokud chceme současný negativní trend změnit, musíme rovněž změnit praktiky a postoje a hledat řešení vzniklých problémů. Správci krajiny musí akceptovat, že lesní prostředí musí poskytovat atraktivní zážitky, a to zejména v příměstských a v chráněných přírodních oblastech, kde rekreatanti jsou neméně důležitou složkou jako je pro lesní hospodářství třeba těžba dřeva a pro ochránce přírody environmentální funkce lesa. Harmonizace rekreačního užívání lesa se zájmy hospodářství a ochrany přírody je závislá na existenci infrastruktury, kterou budou dané skupiny využívat. Důležitá a nezbytná podmínka je změna v myšlení daných skupin. Současný stav, tedy pouhé značení bez ohledu na dopad a jen s omezenou harmonizací využívání a vztahů je neudržitelný. Při hledání řešení je možnost inspirace ze zahraničí, kde existuje řada moderních projektů zaměřených na propojení všech zmíněných faktorů (Kvasnička, 2009).

3.1.2 Právní mantinely rekreačního využití lesa

Jízda na koni je často využívanou formou rekreace. Funkce rekreační však není jedinou funkcí lesa, stejně významné jsou i dřevoprodukční, ekologická, přírodně ochranná, protierozní a půdoochranná funkce. Míra těchto funkcí není v automatické korelaci. Např. pěší turista není nadšený, pokud při turistice narazí na terén téměř neschůdný v důsledku intenzivního ježdění na koních. Stejně tak jezdci na koních nechtějí sdílet lesní cestu s jezdci na terénních čtyřkolkách, či motorkách. Ve snaze zajistit relativní rovnováhu mezi intenzitou plnění jednotlivých funkcí lesa, byla stanovena pravidla, která jsou soustředěna do §19 a §20, zákona č. 289/1995 Sb., lesního zákona, konkrétně do jeho § 19, odst. 1. Zákon např. umožňuje každému právo vstupovat do lesa. V případě koní se však jedná o vjezd, což vede k nejednoznačnosti výkladu tohoto zákona a možným problémům uplatnění tohoto zákona. Další diskuze může být o výkladu „práva jezdit na koních po lesních cestách“, kde je zde nejednoznačně vymezen termín lesní cesta. Dalším bodem je zákaz pasení dobytka, kde chybí definice co je dobytek a zda kůň je řazen do této kategorie. Nejčastěji porušovaným zákazem je zákaz pořádání hromadných a organizovaných sportovních akcí v lese bez oznámení orgánu státní správy lesů a bez existence souhlasu vlastníka. V rámci zákona o myslivosti není jízda na koni vyloučena nebo omezena. Je však nepřijatelné, aby při jízdě na koních docházelo k plašení a rušení zvěře. V rámci zákona o myslivosti je však nutné podotknout, že tento zákon stíhá pouze vlastníky koní,

nikoliv nájemce či osoby, které koně využívají k jízdě. Jak lesní zákon, tak zákon o myslivosti obsahují ustanovení o pravidlech pro jízdu na koních v lesích (lesní zákon) a na honebních pozemcích (zákon o myslivosti). Tato pravidla však nejsou vykládána jednotně (Flora, 2009).

3.1.3 Pohled na hipoturistiku prostřednictvím lesního hospodářství a myslivosti

Pojem lesní cesta je vysvětlen jako účelová komunikace, která slouží potřebám lesního hospodářství, a to především k dopravě dříví. Máme tři typy lesních cest:

- *lesní odvozní cesty* – jsou určeny hlavně k dopravě dříví, technologické dopravě a k přepravě materiálu pro lesní hospodaření,
- *lesní přibližovací cesty* – slouží k dílčím těžebním operacím, tedy k manipulaci s vytěženým dřívím,
- *ostatní lesní cesty, pěšiny, chodníky* – slouží hlavně k pěší turistice, myslivosti apod.

Lesní cestní síť je nejčastěji využívána k plnění úkolů lesnických činností, k dopravě za účelem mysliveckého hospodaření a k využívání lesní sítě veřejností, a to především pěší turistikou, cykloturistikou, zimními sporty a hipoturistikou (Svoboda, 2009).

Je nutné uvážit a posoudit druhy působení na povrch lesních cest. Míra působení závisí na typu povrchu a dopravním prostředku, tzn. že zpevněné vozovky trpí hlavně tlakem odvozních souprav, nešetrnou manipulací s dřívím, avšak nedochází k jejich poškození např. jízdou na koni. U cest nezpevněných nebo jen částečně zpevněných dochází k poškozování povrchu hlavně v deštivém počasí. I přesto, že kůň je výrazně lehčí než zemědělské a lesní stroje, dochází vlivem vysoké hmotnosti na malou plochu (dáno kopytem) k většímu tlaku na povrch půdy než je tomu u pneumatik.

Ze zákona vyplývají oprávnění, ale i povinnosti pro návštěvníky lesa. Při využívání cest k jízdě na koni hrozí zejména poškozování povrchu cest, ale také může dojít ke střetu s lesní technikou. Pokud dochází k pohybu koní mimo lesní cesty, může dojít k narušení půdního krytu a poškození lesních porostů. Jako nevhodné se jeví i souběžné vedení turistických, či cyklistických cest a hiposteze.

Možná východiska a řešení střetů se nachází v organizované hipoturistice, kde:

- majitelé koní a provozovatelé hipoturistiky by měli kontaktovat vlastníky a jednat s nimi, případně se správcem pozemků a komunikací,
- dohodnout vedení tras a režim jejich využívání, tj. podle aktuální klimatické situace (v období dešťů vést stezky po zpevněných komunikacích, v období beze srážek i po nezpevněných cestách),
- uzavřít dohodu o provádění údržby, opravách tras a financování.

V případě individuální hipoturistiky se jedná o složitější problém, kde je možnost ovlivnění pouze provozovateli ustájení a osvětou, vyznačením tras, informační tabule (Svoboda, 2009).

3.1.4 Pohled na hipoturistiku v rámci ochrany přírody a krajiny

V tomto bodě jsou blíže specifikována rizika úctyhodné a zdánlivě bezproblémové aktivity pro chráněné části přírody vázané na lesní prostředí. Vyložení pojmů:

- *Hipoturistika* – vyvstávají zde otázky, zda se jedná o správný název pro tento fenomén a zda jej lze nazývat turistikou. Nebo by pod tímto pojmem mělo být spíše pravidelné rekreační a kondiční ježdění na koni, hlavně v blízkosti velkých měst a v okolí objektů ustájení, s omezenou nabídkou atraktivního terénu.
- *Úctyhodnost* – kůň je krásné a ušlechtilé zvíře, svět při pohledu z koňského hřbetu je jistě atraktivnější než z auta, jízda na koni je brána sport i jako relaxace.
- *Bezproblémovost* – pohyb koně v krajině je přirozený.
- *Rizika* – nové sítě jízdnic, devastace lesních cest a na ně navazující eroze, změny odtokových poměrů, změny biotopu, fyzické zásahy do bylinného patra (podupání, pasení, koňské exkrementy).
- *Faktory míry rizik* – intenzita využívání, lokalizace trasy a rozloha území.
- Možná omezení – zákazy vyplývající ze zákona č. 114/1992 Sb. – např. §§ 16, 26, 29, 34, 35 a 36:
 - zákaz vstupu mimo vyznačené cesty v NP a NPR,
 - omezení vstupu z důvodu ochrany přírody v NP, NPR, NPP, v I. Zóně CHKO a jeskyních, tj. hrozí-li poškozování území, může příslušný orgán

ochrany přírody podle § 64 omezit či zakázat vyhláškou či nařízením přístup veřejnosti do území nebo jeho částí,

- omezení škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje rostlin a biotopu,
 - u chráněných živočichů je dle § 50 zakázáno jejich rušení, zraňování či usmrcování.
- Sankční následky – pokuty pro fyzické osoby dle § 87 až do výše 100 000 Kč, pro právnické osoby dle § 88 až do 2 000 000 Kč (Možný – Nesvadba, 2009).

3.1.5 Jízda na koni chráněným územím

Jízda na koni ve volné přírodě je jeden z nejpůvodnějších způsobů přepravy, který dnes však naráží na řadu problémů. Veřejnost si odvykla na pohyb koní v krajině a pro koně nezbyvá, při nárůstu jiných sportů v přírodě (cyklistika, pěší turistika, běžky), dostatek místa a je vytlačován na zapadlé cestičky, kde zase vadí lesním a zemědělským hospodářům (Valda – Vítek, 2009).

Z pohledu ochrany přírody je asi nejdůležitější otázka pohybu koní v chráněných územích (hl. 1. zóně NP, NPR, tedy u lokalit citlivých na zvláště chráněné živočišné druhy a rostliny). Hrozí zde sešlap koňskými kopyty, rušení hnízdicích ptáků apod. Omezení vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb., který určuje především zákaz vstupu mimo cesty a zákaz hromadných akcí v NP. Pohyb mimo značené stezky lze vyložit tak, že jezdec na koni se smí pohybovat všude tam, kam smí vjet i řidič motorového vozidla a navíc také na dalších hipostezkách. Trasy vyznačené KČT pro turistiku, tedy samy o sobě k průjezdu na koni neopravňují. Dále hromadnost akcí není nikde pro koně stanovena, tj. platí nepsané pravidlo 30 účastníků, což je v převodu na koně 10 až 15 jezdců. Mezi diskutabilní pravidla patří dále zákaz vjezdu na pole a louky (jízda i ze zákona je možná v době, kdy jsou sklizeny) a zákaz vedení hipostezek po cestách s nezpevněným povrchem. Z výše zmíněného vyplývá, že vymezení hipostezek má smysl právě především v NP a CHKO (Valda – Vítek, 2009).

I tam, kde výše uvedená omezení nejsou, by měl jezdec zvažovat, zda svou jízdou nemůže cestu poškodit. Při střetu s vyznavači odlišných aktivit (kteří chtějí mít rovněž maximální pocit naplnění při jimi vykonávané činnosti) a dále, tam kde jsou nevyhovující parametry trasy pro soulad s těmito vyznavači (úzká pěšina, blátivý povrch), je důležité vyznačení hipostezky tak, aby všechny skupiny byly uspokojeny.

Chráněná území jsou atraktivnější, což s sebou nese větší návštěvnost a tím i větší turistické zatížení. Všechny zainteresované skupiny (pěší turista, cyklista, jezdec na koni apod.) chtějí zájmovou chráněnou oblast bezkonfliktně projít či projet, při možnosti poznat kulturní i přírodní hodnoty daného území. Neplatí však, že nejkratší cesta přes chráněné území je zrovna tou nejlepší.

Při jednání o zřízení hipostezek je tedy důležité neopomenout žádnou z právně zainteresovaných stran, tj. orgánů ochrany přírody, vlastníků dotčených pozemků, KČT, místní samosprávy, místních farem, veterinární správy, orgánů státní správy lesů, lesní správy a zemědělců.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) vznikla v roce 2005 a systematicky se věnuje konfliktům mezi volnočasovými aktivitami a ochranou přírody (Valda – Vítek, 2009).

3.1.6 Hipostezky, proces návrhu, schvalování, realizace

Turistika na koni ideálně propojuje zdravé využití volného času v přírodě, vytváření vztahu ke zvířatům a ke krajině. Hipoturistika je šetrná k životnímu prostředí, nevyžaduje rozsáhlé investice ani nákladnou infrastrukturu. Navíc lze jezdeckou turistiku kombinovat s ostatními druhy turistických aktivit. V České republice se začala rozvíjet v roce 2004 a za krátkou dobu fungování systému jezdeckých stezek a stanic přinesla, a stále přináší, turistika na koni velmi konkrétní ekonomické výsledky, významné hlavně pro obyvatele v horských či příhraničních oblastí. Popularita putování na koni roste jak u majitelů koní, tak i ze strany jezdců, kteří koně nevlastní. Zájem o využití jezdeckých stezek v ČR roste i z pohledu zahraniční hipoturistiky (Andrlová, 2009).

Mezi hlavní klady pro vytvoření koňských stezek patří jejich preferování jezdci (jistota průjezdnosti, jednodušší orientace), lepší bezpečnost, předcházení škodám způsobenými koňmi vlivem bloudění, prodloužení sezóny i na jaro a podzim, ekonomický přínos pro koňské stanice, obyvatele a služby v okolí stezky (stravování, dopravci, veterináři, kováři), pastevní využití jinak nevyužitých ploch.

Mezi vliv pobytu koní zvyšuje celkově turistickou atraktivitu místa, a to v ohledech setkání jezdců na koních s rodinami s dětmi, pěšími turisty, fotografy apod.

Jezdcům na koních je navíc umožněno pozorování lesní zvěře ve větší míře, jelikož se zvěř koní nebojí.

Vznikají zde ovšem také rizika, a to možný přenos chorob koní, riziko zranění koně v terénu, možné poškození povrchu stezky, střetů neukázněných jezdců s cyklisty (běžkaři).

Snížení rizik je možné při dodržování veterinárních předpisů, zoohygieny, schémat očkování a odčervení koní, kontroly kompletnosti dokumentace koní a hostů (evidence), v terénu dodržování bezpečnostních pravidel a s tím spojeného dodržování pravidel pohybu na stezce, správného vybavení turistů, vedení jezdeckých stezek po cestách s vhodným povrchem, souběh s cyklistickou stezkou jen v nouzových případech (křižovatky, mosty, odpočívadla) a označení před souběhem těchto stezek a v neposlední řadě osvěta jezdecké veřejnosti. Kritéria pro vedení trasy:

- *Riziková místa* – silně frekventované velké komunikace, větší nebo hluboké vodní toky, hluboká koryta, sídla, ohrazené pastviny.
- *Nevhodná místa pro vedení stezky* – místa v zájmu ochrany přírody, zemědělsky využívané plochy (po sklizni sice ano, ale nelze celoročně využívat), souběh s cyklotrasami (Andrlová, 2009).

3.1.7 Studie o vlivu hipoturistiky jiných zemí

3.1.7.1 Porovnání vlivu turistiky, cross-country a koňské turistiky

V chráněných oblastech severního Finska jsou pěší turistika a cross-country lyžování oblíbené a tradiční rekreační činnosti. Novým a stále populárnějším druhem rekreace v této zemi se stává jízda na koni, která je povolena v některých národních parcích. Koně však vyvíjejí mnohem větší tlakovou sílu působící vůči zemi, a jízda tak způsobuje větší škody, než je tomu vlivem pěší nebo běžkařské turistiky. Jízda na koni může mít také neblahý vliv na druhovou skladbu vegetace vlivem zavlečení plevelu na dané území. Tato studie porovnává dopady výše zmíněných druhů rekreace v třech typech lesních porostů v této oblasti. Dopad hipoturistiky na vegetaci byl zkoumán na třech místech koňských odpočívadel, umístěných ve třech různých lesních typech, a to mokřím, polosuchém a suchém.

Výsledky studie:

Turistické stezky byly v průměru širší než stezky pro jízdu na koni, nejširší a nejvíce mělké v suchých a polosuchých typech lesů, nejužší a nejhlubší v mokřých lesích. Koňské stezky byly nejmělkější v suchých lesích, zatímco šířky stezek se nelišily v jednotlivých typech lesů.

Vegetace zcela chybí na pěších turistických stezkách. Jedná se o významnou interakci mezi úrovní používání stezek a daným lesním typem v souvislosti využívání těchto stezek v rámci pěší turistiky nebo jízdy na koni. Naopak vliv lyžování nijak negativně nepůsobil na vegetační pokryv všech typů lesa. U turistických stezek byl celkový vegetační pokryv vyšší u stezek v mokřém lesním typu. Koňská turistika měla větší dopad na celkový vegetační pokryv polosuchých a suchých lesních typů, kde byl celkový vegetační pokryv podobný u koňských odpočívadel a v sousedním lese. Negativní dopad koňských odpočívadel byl největší na zakrslé keře, mechorosty a lišejníky v polosuchém typu lesa.

Klasifikace rostlin ve vztahu k rekreačnímu využití, tzn. rostliny, které chyběly na stezkách, byly klasifikovány jako citlivý druh. V přírodních parcích bylo zaznamenáno dvacet tři druhů citlivých rostlin na pěší turistiku. Mezi tyto rostliny se převážně řadily listnaté keře (např. *Geranium sylvaticum*), zakrslé keře s mělkými kořeny (např. *Calluna vulgaris*), některé mechy (například *Lycopodium annotinum*) a většina lišejníků. Na lyžování bylo citlivých celkem jedenáct druhů rostlin a pouze dva druhy byly citlivé na pošlapání na koňských odpočívadlech. Většina druhů byla klasifikována jako tolerantní u srovnávaných oblastí.

Diskuse a závěry:

Koňské stezky byly hluboké jako turistické stezky, přestože roční počet uživatelů byl stopadesátkrát vyšší na turistických stezkách. Toto naznačuje, že jízda na koni má na poškození stezek největší vliv a současně cross-country lyžování mělo nejmenší dopad na znehodnocení stezek. Naše výsledky tak potvrzují předchozí důkazy o tom, že negativní ekologické dopady koní na jednoho obyvatele jsou zřetelně větší než u turistů. Koně sešlapávají vegetaci a jsou příčinou eroze. Jde o čtyř až osminásobný účinek koně ve srovnání s turisty. Koňské stezky byly užší než turistické stezky pravděpodobně proto, že jsou docela nedávno zřízené a skupina na koni cestuje za sebou. Dopady lyžování na cestách se zdají být především estetické. Lyžovat se začíná, když je sněhová pokrývka minimálně 50 cm. I přesto, že dopad pošlapání na

lyžích může být minimální, zasněžování a mechanické uhlazení a koprese tratí oddaluje tání sněhu, což má dopady na vegetaci. Přímý vliv turistiky na vegetaci byl větší než u lyžování, zatímco vliv lyžování byl nepřímý a rozložený na širší oblast. Dopad koní na vegetaci je největší u polosuchého typu lesa, kde je kryt dominantních lesních druhů, nejvíce jsou ohroženy trpasličí keře, mechy a lišejníky. Na druhou stranu dvacet šest druhů rostlin rostlo u koňských odpočívadel. Dvacet jedna z nich bylo rostlin a trav, z nichž mnohé nerostou přirozeně v lese.

Výsledek podporuje dřívější studie, které ukazují, že koně představují riziko zavlečení některých druhů plevelů. Kůň může rozptýlit semena, která jsou připojena k srsti zvířete, případně semena jsou požitá a pak vylučována. Koně jsou krmeni senem, které obsahuje trávu a rostlinná semena, která jsou často z rychle rostoucích rostlin. Semena z koňského hnoje mohou mít konkurenční výhodu oproti původním druhům. Poruchami, jako je pošlapávání, může být urychleno šíření těchto plevelů. Koňské stezky by měly být omezeny na sušší typy lesů, neboť riziko vzniku agresivních cizích druhů je větší v půdě bohaté na živiny. Zavedení umělých struktur, zónování, rekreační využití nebo úplné uzavření těchto stránek, může být jediným způsob, jak chránit ty nejcitlivější nebo poškozené oblasti (Törn et al., 2016).

3.1.7.2 Jízda na koni v Národních parcích Austrálie

Rekreační činnost návštěvníků má často škodlivý ekologický dopad v chráněných územích. Studie hodnotila úspěch úsilí na zachování alpské vegetace v Austrálii a kontrolu využití koní. Stav vegetace byl hodnocen v roce 2001 současně s využitím koňských stezek, a pak opět o 10 let později v roce 2011. Vzorkování bylo provedeno u traťových stezek a jejich okolní vegetaci a u kontrolních parcel nacházejících se ve větší vzdálenosti od stezek. Zde byly významné rozdíly v pokrytí holé země, výšky keřů a přízemní vrstvě vegetace, a v krytí kolejí a kontrolních ploch v roce 2001. O deset let později se zjistilo snížení holé země a změny vegetace s vylepšenou přízemní vrstvou výšky vegetace. Výsledky ukazují, že stav vegetace se zlepšil s omezením jízdy na koních v této zkoumané oblasti.

Největší národní park Austrálie je vyhledávanou rekreační destinací s více než 500 000 návštěvníky ročně. Hlavní návštěvním obdobím je zima; nicméně i v letních měsících je hojně navštěvován. Mezi populární aktivity patří turistika, kempování, jízda na koni, jízda na horském kole, rybaření a jízda na čtyřkolkách. Použití koní je součástí

post-evropského dědictví v mnoha částech australských Alp. Mount Bogong tvoří součást Národního parku Alpine a je zde nejvyšší vrchol ve státě Victoria. Tato studie se zaměřuje na Mount Bogong masiv, což zahrnuje bezstromovou zónu ve výšce 1800 m n. m. Masiv přetíná jediná víceúčelová trasa o délce cca 3 km. Vegetace se skládá z alpských křovin, pastvin a bylin obsahující několik endemických a hrožených druhů. V roce 1993 byly zakázány soukromé jízdy skupin na koni. Přístup k masivu byl poskytnut jen komerčním operátorům. V roce 2000, ve snaze co nejvíce omezit dopad této činnosti, bylo roční povolení vydáno jedinému subjektu, a to ve znění pozdějších předpisů, kterým byl omezen počet na dvě stě koní za rok. Hlavními cíli tohoto rozhodnutí bylo i nadále poskytovat rekreace a zároveň minimalizovat její dopady na masiv vegetace. Kontrolní plochy byly stejně velké s cílem umožnit přímé srovnání. Porovnávaly se výška a procento krytí keřů, výška přízemní vrstvy vegetace, procento holé země a druhová bohatost (Bie – Vesk, 2016).

3.2 Aktuální situace v jezdecké turistice

3.2.1 Česká republika

V České republice v roce 2002 vzniklo občanské sdružení Jezdecké stezky. Toto sdružení vytváří metodiku pro vznik jezdeckých stezek, určuje směry, kterými by měly stezky vznikat a podchycuje jejich napojení na zahraniční stezky (Hollý, 2003). V roce 2005 se toto sdružení spojilo s Klubem českých turistů (dále jen KČT), čímž bylo zajištěno kvalitní vytyčování stezek jak v přírodě, tak v mapách. KČT ve své sekci turistiky na koni koordinuje celostátní metodiku v jezdecké turistice a v jednotlivých regionech vznikají nové značené hipostezky. Jako první se chopil iniciativy Jihočeský kraj s projektem „Turistika na koni“, jehož koordinátorkou je Ing. Milena Andrlová a roku 2005 byl vyznačen první úsek jihočeské jezdecké stezky ve spolupráci s KČT (Machů, 2015).

Jak uvádí Špičáková (2009), postupně začínají rozvíjet tyto aktivity i ostatní kraje. Jezdecké stezky jsou již funkční v Pardubickém, Královéhradeckém, Ústeckém, Středočeském, Jihomoravském, Zlínském, Moravskoslezském kraji a na Vysočině. Na setkání tvůrců jezdeckých stezek bylo rozhodnuto o vytvoření celostátní koncepce stezek s napojením na krajských a státních hranicích. Mnohdy se impulzem pro

vytvoření nových stezek stávají problémy s provozováním hipoturistiky souběžně s využíváním běžných komunikací.

Zlínský kraj

Ve Zlínském kraji koordinuje vznik jezdeckých stezek a ostatních aktivit kolem koní obecně prospěšná společnost HYJÉ – koně Zlínského kraje, která vznikla v rámci krajského projektu v roce 2006. Společnost zajišťuje propagaci, vzdělávání, pomáhá při vypracování projektů v oblasti hipoturistiky a podílí se na revitalizaci dostihového závodiště ve Slušovicích. Jak uvádí HYJÉ – koně Zlínského kraje (2011) v příručce „Koňské trasy ve Zlínském kraji“, vzniklo zde několik hipostezek o různých délkách a náročnostech. Zlínský kraj má jezdecké stezky oficiálně nejlepší v ČR, ale např. v Jižních Čechách existuje až 500 km značených koňských stezek, avšak neoficiálních.

V této diplomové práci je uveden pouze krátký souhrn tras, detailní popis a mapy jsou uvedeny v mé bakalářské práci.

1. *Hipotrasa Beskydy*

Je jako jediná vedená trasa po území CHKO Beskydy a ptačí oblasti Horní Vsacko. Okruh začíná a končí na statku Dvůr u kříža. Trasa měří 16 km a vede převážně po modré značce v okolí Velkých Karlovic. Umožňuje kruhové výhledy z hřebenu Vsetínských vrchů na panoráma Javorníků a Beskyd.

2. *Malý jezdecký okruh Vizovicko*

Okruh vede Vizovickými vrchy a CHKO Bílé Karpaty. Začíná ve stáji Lipina a navazuje na Velký jezdecký okruh Vizovicko. Měří 20 km a vede po zelené značce. Okruh je zaznačen v turistické mapě č. 80 Vizovické vrchy Kartografie Praha, a. s.

3. *Velký jezdecký okruh Vizovicko*

Trasa začíná ve Vysokém Poli a vede po zelené značce. Trasa je dlouhá 38 km. Okruh je zaznačen v turistické mapě č. 80 Vizovické vrchy Kartografie Praha, a. s. Trasa rozšiřuje Malý jezdecký okruh Vizovicko.

4. *Hipotrasa Koryčany*

Trasa vychází z Hipocentra Koryčany. Je dlouhá 8 km, vede po zelené značce a navazuje na hipostezku Po formanských stezkách křížem kráčem Moštěnkou a Hříběcími horami.

5. *Hipotrasa Ranche Nevada*

Jedná se o kratší, 6 km dlouhou trasu, která vede Stupavskou vrchovinou po žluté značce.

6. *Hipotrasa Po formanských stezkách křížem krázem Moštěnkou a Hřiběcími horami*

Jezdecká stezka prochází územím 22 obcí a měří 155 km. Vede po červené, modré, zelené i žluté značce. Tato stezka propojuje jednotlivé jezdecké stáje i regiony. Trasa začíná v Těšánkách.

7. *Křížem krázem Moštěnkou a Hřiběcími horami*

Hipostezka dlouhá 75 km vede po červené, modré, zelené a žluté značce. Začíná v Kyselovicích a vede až k Hostýnským vrchům.

8. *Hipotrasa Hradisko*

Krátký, 3 km dlouhý okruh, vede po žluté značce kolem Rožnova pod Radhoštěm. V přírodě, ani v turistické mapě není vyznačen (Machů, 2015).

3.2.2 Slovensko

Jezdecká turistika na Slovensku je provozována pod Sekcí jezdecké turistiky (dále jen SJT) v rámci Klubu Slovenských Turistov (dále jen KST), pod něž spadá od roku 2014. Jelikož jezdecká turistika je na Slovensku poměrně novou záležitostí, zažívá velký rozvoj. SJT zajišťuje a koordinuje následující činnosti, kterými jsou rekognoskace území vhodných pro vytvoření jezdeckých tras, údržbu a značení jezdeckých tras na území Slovenské republiky, registraci a propagaci jezdeckých stanic (mezi něž spadají stanice členů KST a stanice nečlenů KST), přípravu map a katalogů jezdeckých stanic, realizaci propagačních materiálů, seminářů a kurzů, spolupráci s ostatními organizátory jezdecké turistiky a s institucemi ve Slovenské republice i v zahraničí (www.kst.sk).

Na Slovensku vznikly zatím tyto koňské stezky:

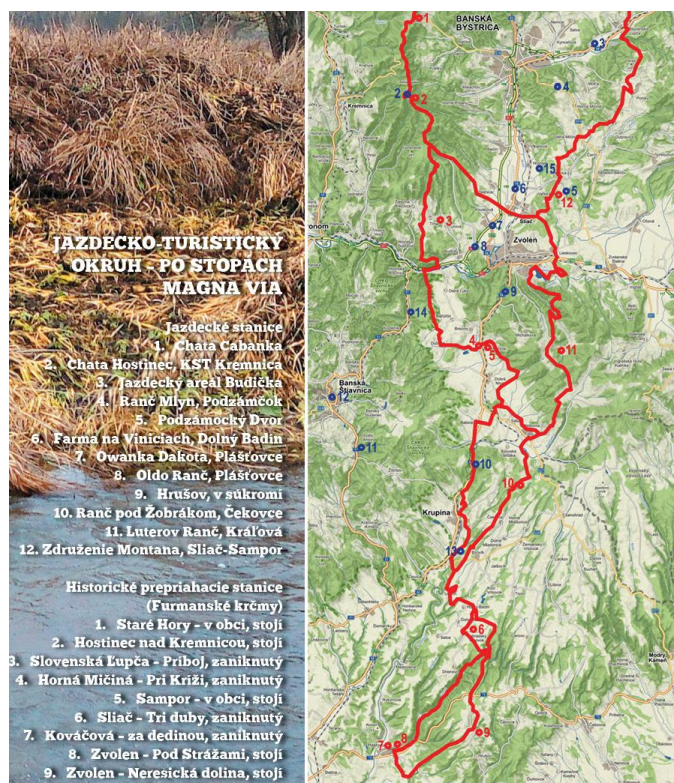
1. *Huculská magistrála*

Tato stezka má představit současnost a minulost Huculského koně na Slovensku, konkrétně v mikroregionu Muránskej planiny. Trasa vede kopci a dolinami Slovenského rudohoria, konkrétně ze Sihly přes Čierny Balog a horskou osadu Krátke, až do sedla Zbojská (www.huculskamagistrala.sk).

Obrázek 1: Huculská magistrála (www.huculskamagistrala.sk)

2. Jezdecký okruh po stopách Magna Via

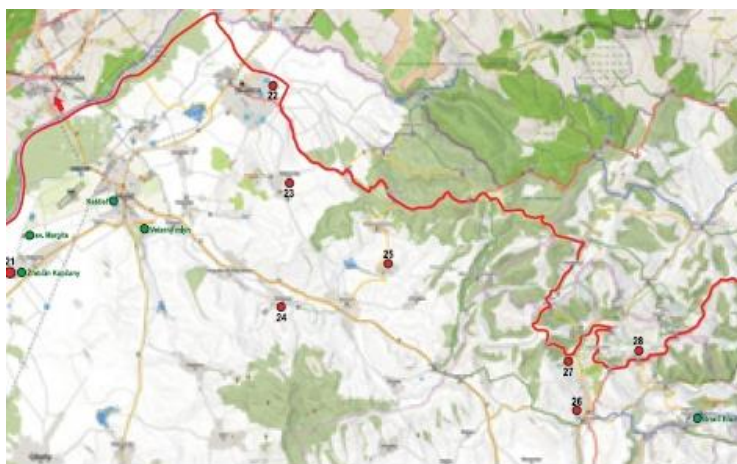
Obrázek 2: Jezdecký okruh po stopách Magna Via (www.kst.sk)

Jde o 300 km okruh v regionu Banská Bystrica, který zabere cca 12 dní putování. Trasa vede ze Sliacha, přes Zvolensko-bystrickou vrchovinu, obcí Dolná Mičina – Oravce, dále vede přes Kremnické vrchy, pohoří Veľká Fatra, přes výběžek Štiavnických vrchov, okrajem pohoří Javorie – Krupina –

Čabradský hrad a přes Krupinskou planinu do Hrušova. Okruh má propojení, která umožňují jet pouze tři až čtyř denní malé okruhy. Tato hipostezka byla trasována v roce 2016 a v terénu bude vyznačena v druhé polovině roku 2017.

3. *Jezdecká trasa Sobotišťe – Kopčany*

Začíná v obci Sobotišťe (Vachulova farma) a pokračuje přes vrchol kopce Havran, Chvojnicu (Bílé Karpaty), Koválovské lúky, vrch Čupy, horáreň Križnica do Skalice, kde končí první, 28 km dlouhá, trasa. Ta pokračuje ze Skalice do obce Kopčany (Hřebčín Marie Terezie), délka 21 km.

Obrázek 3: Jezdecká trasa Sobotišťe – Kopčany (www.kst.sk)

4. *Veľký okruh Záhorie*

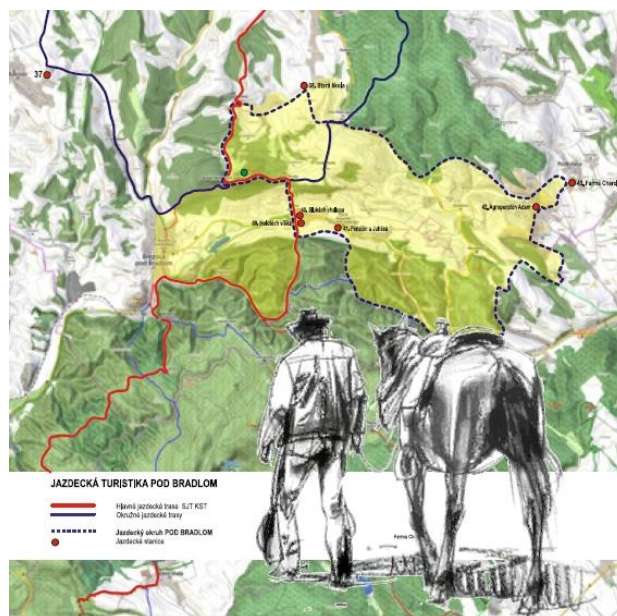
Tato 380 km dlouhá trasa je ve fázi příprav a částečné realizace a z velké části kopíruje Štefánikovu magistrálu z Železnej studienky do Devína. První úsek, který je již realizován, je 80 km dlouhý a na jeho zdolání potřebuje jezdec na koni tři dny. Okruh vede krajinou Malých Karpat, kde je k dispozici velké množství koňských stanic a není zde nouze o historicky zajímavá místa, kterými jsou například hrad Červený kameň, hrad Pajštún, hrad ve Smoleniciach a hrad Kolrátko. Úsek začíná v obci Biely kríž a pokračuje přes Pezinskú Babu, Vápennú, Brezinky a Záruby do Dobrej vody. Zbylá část trasy je zatím ve fázi návrhu a příprav.

Obrázek 4: *Veľký okruh Záhorie - 1. část* (www.kst.sk)

5. *Pod Bradlom*

Trasa umožňuje poznať Štefánikov rodný kraj (kopaničiarsky), vrcholy Bradlo, Kamenec, Malé Karpaty a Biele Karpaty.

Obrázek 5: *Pod Bradlom - 1. část* (www.kst.sk)

6. *Po úpatí pohoria Vtáčnik*

Tato trasa vede přes tři okresy (Prievidza, Žiar nad Hronom a Žarnovica) a dva kraje (Trenčiansky a Banskobystrický). Trasa 110 km dlouhá sestává ze tří

úseků, a to Handlová – Trubín, Trubín – Revištské Podzámčie a Revištské Podzámčie – Jezdecký areál Sv. Františka. Od Jezdeckého areálu Sv. Františka vede další část okruhu kolem pohoří Vtáčnik, který využívá koňskou stanici Bolfov Majer. V roce 2016 bylo v pohoří Vtáčnik vytrasováno více stezek, jež se budou schvalovat v letošním roce (modré trasy v mapě níže).

Obrázek 6: Po úpatí pohoří Vtáčnik - 1. část (www.kst.sk)

7. *Cesta hrdinov SNP*

Tato velká výzva pro jezdeckou turistiku se teprve připravuje. Hipostezka by měla protínat napříč celé Slovensko – od hradu Devín až po Duklianský priesmyk a celková délka této trasy by měla být až 769 km. V současnosti se plánuje realizace úseku od Bratislavy po Myjavu (120 km) a trasy na západě Slovenska.

4. MATERIÁL A METODIKA

V rámci mé práce, kterou jsem se zabývala od podzimu 2015, jsem se snažila o návrh reálných jezdeckých stezek na území Moravsko-slovenských Karpat. Tato práce sestává z těchto hlavních částí:

- sběr informací,
- dotazníkové šetření,
- návrhy hiposteze,
- fotodokumentace,
- zpracování získaných dat.

4.1 Sběr informací

V úvodní, literární části, jsem shromažďovala dostupné materiály (knižní publikace, brožury, odborné internetové články, poznatky z osobních návštěv koňských stanic), ze kterých jsem čerpala potřebné informace pro mou diplomovou práci, (viz Seznam literatury). Dále jsem využila poznatky z mé bakalářské práce, kterou jsem psala na téma Návrh jezdeckých stezek v CHKO Beskydy, mikroregionu Hornolidečsko. Posledním, neméně důležitým vstupem, byly informace z dotazníkového šetření.

4.2 Dotazníkové šetření

Pro zpracování a vyhodnocení otázek týkajících se hipoturistiky v praktické části práce sloužily informace a později data, k jejichž získání jsem si zvolila jako výzkumnou metodu dotazníkové šetření s následným statistickým vyhodnocením. Jednou z částí mého výzkumu bylo vytvoření dotazníku se sběrem informací. Formulace otázek byla přizpůsobena potencionálním respondentům, tedy jezdcům na koních, turistům, cykloturistům, běžkařům a lidem chodícím do přírody za účelem relaxace, popř. jiných sportů.

Dotazník obsahuje dvanáct otázek, kde dotázaní respondenti vybírali z nabízených variant možných odpovědí, přičemž u některých otázek měli možnost své odpovědi doplnit rozšiřujícím vlastním textem. Při sestavování dotazníku jsem kladla

důraz na jeho srozumitelnost, přehlednost a časovou nenáročnost. Dotazník měl následující podobu a obsahoval tyto otázky a možné odpovědi:

Vážení příznivci hipoturistiky a všech sportů v přírodě. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění krátkého dotazníku, který mapuje současný postoj k hipoturistice. Dotazník je zcela anonymní a získané informace budou sloužit pouze jako podklady pro mou diplomovou práci na téma: „Návrh a možnosti realizace jezdeckých stezek v Slovensko-moravských Karpatech“. Dotazník je také dostupný na internetové stránce <https://www.surveio.com/survey/d/H9F7V6N7E6V3M2D9I>. V případě jakéhokoliv dotazu se na mě můžete obrátit na email janca.machu@gmail.com, nebo telefonicky na číslo + 420 776 800 317.

Předem Vám děkuji za Váš čas a ochotu.

Jana Machů

1. Jste jezdec nebo příznivec jezdeckví?

- a) ano
- b) ne

2. Vlastníte svého koně?

- a) ano
- b) ne

3. Jaký další sport mimo hipoturistiku provozujete v přírodě?

- a) turistika
- b) cyklistika
- c) běh
- d) běžecké lyžování
- e) jiný sport, popř. trávení času v přírodě (vypište)

4. Jak vnímáte jezdeckou turistiku / hipostezky?

- a) kladně – aktivně
- b) kladně – pasivně
- c) nemám názor
- d) spíše negativně
- e) negativně, uveďte důvod

5. Láká Vás vyzkoušet hipoturistiku?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne

6. Využil jste někdy jezdeckou stezku?

- a) ano
- b) nevím o tom
- c) ne

7. Na využití jezdecké stezky byste preferoval koně:

- a) vlastního
- b) půjčeného
- c) je mi to jedno

8. Jaký podklad cesty pro sportovní aktivity preferujete?

- a) zpevněné asfaltové
- b) zpevněné lesní
- c) upravenou s měkkým podkladem
- d) přírodní nezpevněné (louky)
- e) je mi to jedno

9. Chtěl byste koňskou stezku ve vašem okolí?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) je mi to jedno
- d) spíše ne
- e) ne

10. Co preferujete u jezdecké stezky? (ohodnoťte, prosím stupnicí 0-10, přičemž 10 je nejvýznamnější a 0 zcela bez významu)

- a) servis koňských stanic
- b) veterinář v blízkém okolí
- c) kovář v blízkém okolí
- d) uvaziště pro koně
- e) stravování
- f) ubytování
- g) informační tabule, mapy
- h) přírodní zajímavosti
- i) památky a kulturní zajímavosti
- j) výhledová místa

11. Měl jste negativní zážitek spojený s koňmi v přírodě (střet zájmů)?

- a) ano, uveďte jak
- b) nevím o tom
- c) ne

12. Setkal jste se s negativním zážitkem (střet zájmů) s provozovateli ostatních sportů (turistika, kolo, běh, běžky...)? (Otázka pouze pro jezdce na koních)

- a) ano, uveďte jak
- b) nevím o tom
- c) ne

Děkuji za Váš čas

Výsledky dotazníkového šetření jsou rozebrány v kapitole „5.1 Výsledky a diskuze“, konkrétně v podkapitole „5.1.1 Výsledky dotazníkového šetření“.

4.3 Návrhy hiposteze

Dále následovalo hledání vhodné trasy pro případnou jezdeckou stezku, jež bylo realizováno pomocí turistických map, a to Valašsko, Javorníky, Vizovické vrchy (vše 1 : 50 000), dále map v mobilních aplikacích Locus map a Mapy.cz a činností přímo v terénu.

Pro koňskou stezku je vhodné, aby nevedla souběžně s jinými stezkami, zejména turistickou a cykloturistickou trasou. Pokud však z terénních důvodů není jiná možnost, než souběh jezdecké stezky s jinou stezkou, je potřeba vhodné šířky cesty (alespoň 3 m) a tolerance uživatelů stezky (pohyb jezdců pouze po jedné straně stezky, v případě setkání turistů pohyb pouze krokem atd.).

Větší zájem než o okružní jezdecké okruhy je o přímé trasy, tj. z bodu A do bodu B. Tyto trasy by měly být navrženy v tom smyslu, aby propojovaly jednotlivé koňské stanice, regiony, státy a vést zajímavými místy s výhledy a památkami. V neposlední řadě by stezky měly být pro koně i jezdce bezpečné. Navrhovat by je měli nejlépe místní jezdci, kteří znají poměry v daném místě a zároveň by stezky měly vést nejlépe po obecních cestách, stezkách lesů ČR, ev. pěších a cykloturistických trasách z důvodu jednoduchého řešení majetko-správních vztahů.

Paradoxně jsou proto nejvhodnější již vyznačené a používané turistické stezky. Zde jsou již tyto problémy vyřešeny a podle zákona nesmí ani majitel pozemku znemožnit přechod přes stezku např. zahrazením ohradníkem. Využívání turistických stezek je také vhodné např. v horském terénu, kde je nedostatek vhodných cest a nejsou zde možnosti, kudy jinudy stezku vést. Vždy je však třeba dbát v těchto úsecích zvýšené opatrnosti a dodržovat stanovený řád provozovatele stezky, aby zbytečně nedocházelo ke konfliktům mezi jezdci a ostatními uživateli stezky.

Jak jsem již uvedla, další náplň mé práce spočívala v rozsáhlé terénní činnosti, a to vlastním hledáním vhodné trasy z pozice přímo na koni, popř. na kole či pěšky. Nejvíce se mi osvědčilo projíždění trasy na koni, neboť pěší projití trasy mnohdy neodhalí nedostatky pro hipostezku (příliš úzká místa, nízké větve atd.) a je rovněž

náročnější z časového hlediska. Na kole zase nedokážeme tak dobře zhodnotit daný povrch trasy. Během trasování jsem jednotlivé body stezky (nebo i celou trasu) zaměřovala mobilním přístrojem s GPS pomocí aplikací Locus map a Mapy.cz a následně výsledky zpracovala do mapových podkladů z portálu Mapy.cz. Dalším důležitým bodem bylo zjištění vlastníků pozemků, po kterých potencionální hipostezka může vést a zaslání žádostí „Souhlas majitele pozemku s vyznačením trasy“.

4.4 Fotodokumentace

Část mé práce se rovněž zaměřovala na pořízení fotodokumentace vhodných cest jako potencionálních koňských stezek, dále i úseků nevhodných pro zřízení hipostezek. Pořízené zpracované fotografie jsou součástí přílohy této práce.

4.5 Zpracování získaných dat

Pro zpracování získaných dat byly použity počítačové programy Microsoft Office. Pro zpracování a úpravu textové části byl použit textový procesor Microsoft Word 2010. Statistické vyhodnocení, tabulky a grafy byly vytvořeny v tabulkovém procesoru Microsoft Excel 2010.

5. VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 Zjišťování problémů hipoturistiky formou dotazníkového šetření

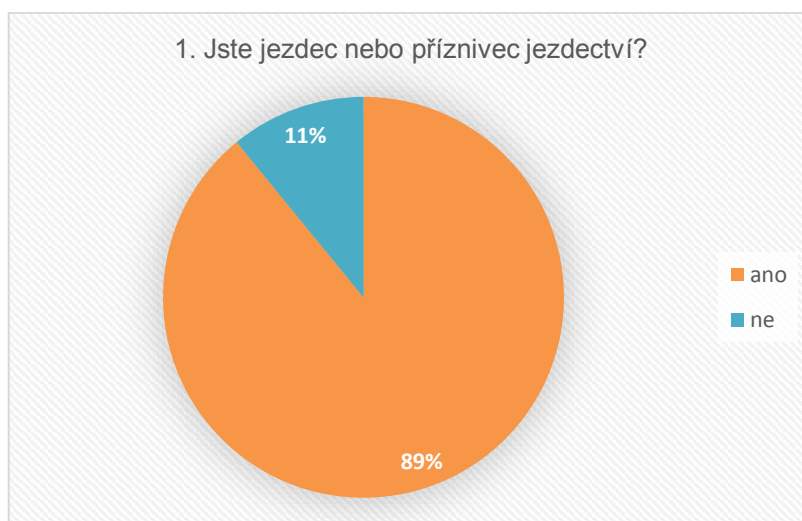
V této části práce předkládám výsledky dotazníkového šetření. Ty jsou kvůli lepší přehlednosti vyjádřeny pomocí tabulek a grafů, ke kterým jsem připojila vlastní komentáře. Výzkum probíhal od února 2016 do prosince 2016. Během této doby jsem získala vyplněné dotazníky od 110 respondentů.

Potencionální respondenty jsem oslovila dotazníkem v tištěné formě (celkem 23) a pomocí dotazníku v elektronické podobě (počet zodpovězených dotazníků 87). Dotazník byl psán bodově přehlednou a jednoduchou formou s možností logických odpovědí (1 nebo více možných odpovědí), u některých otázek s možností vyjádřit se vlastními slovy. Přibližná doba vyplnění dotazníku byla 5 minut.

5.1.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Vyhodnocení otázek dotazníkem sestává z dané otázky, grafického nebo tabulkového zpracování odpovědí a vlastního vyhodnocení.

Jste jezdec nebo příznivec jezdeckví?

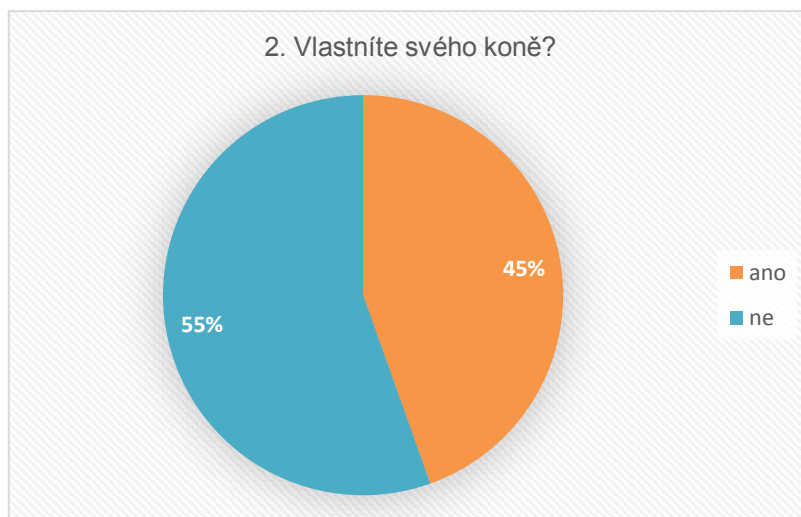

Obrázek 7: Graf znázorňující procentuální zastoupení jezdců a příznivců jezdeckví

Z grafu vyplývá, že mezi respondenty převládají lidé, kteří jsou z velké části buďto aktivními jezdci, nebo aspoň příznivci jezdeckví (ze 110 respondentů, 98 odpovědělo „ano“, 12 odpovědělo „ne“). Z šetření vyplývá i zajímavé zjištění, že

respondenti, kteří odpověděli na tuto otázku negativně, by si přitom přáli hipoturistiku vyzkoušet.

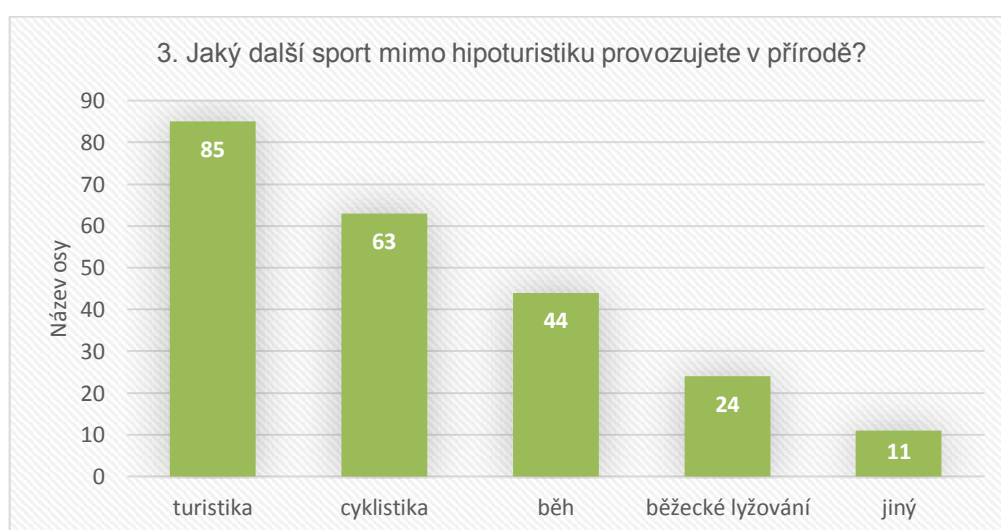
Vlastníte svého koně?

Obrázek 8: Graf znázorňující procentuální zastoupení vlastníků koní

Přibližně polovina dotazovaných vlastní svého koně, přičemž nebylo zmíněno, zda se jedná o koně jezdeckého či pracovního. Ze zaměření dotazníku zde predikovat, že se bude jednat o koně spíše jezdecké. Z mých znalostí usuzuji, že počet vlastníků koní oproti dřívějším letům vzrostl.

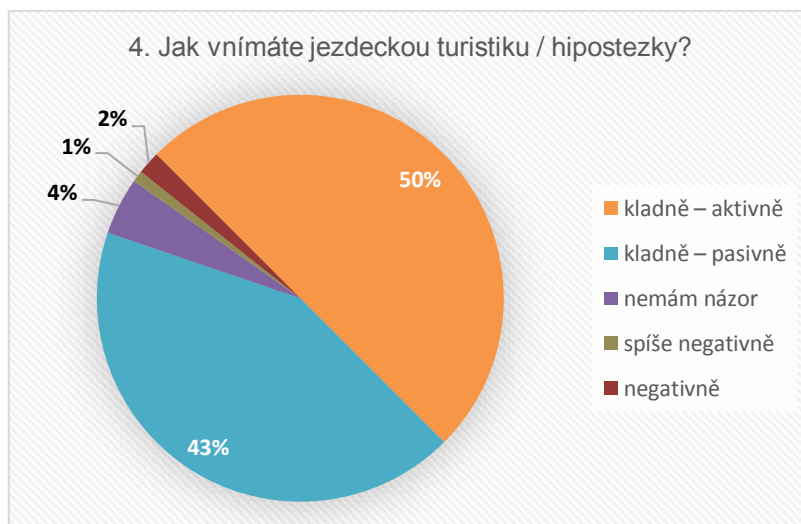
Jaký další sport mimo hipoturistiku provozujete v přírodě?

Obrázek 9: Graf znázorňující procentuální zastoupení provozovaných sportů v přírodě

Z daných odpovědí vyplývá, že nejžádanější aktivitou v přírodě je pro mnohé turistika, následuje cyklistika a běh. Vlivem mírných zim a módních trendů upadá běžecké lyžování. V rámci jiných sportů byly zmíněny zejména adrenalinové sporty, které nejsou ve střetu zájmu s hipoturistikou (zejm. horolezení, skialpinismus a paragliding).

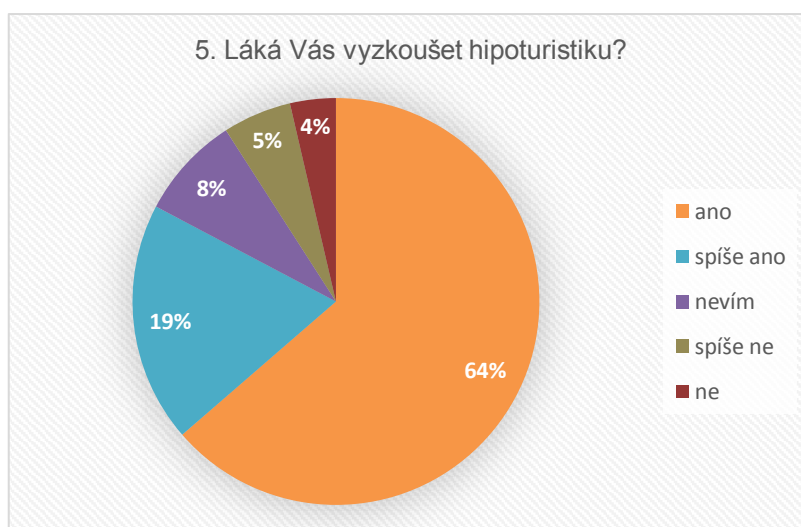
Jak vnímáte jezdeckou turistiku / hipostezky?

Obrázek 10: Graf znázorňující procentuální zastoupení názoru na jezdeckou turistiku a hipostezky

Z odpovědí respondentů vyplývá, že koňské stezky využívá aktivně polovina dotázaných a téměř druhá polovina vnímá hipostezky kladně, ale z důvodu sportovního ježdění nebo proto, že v okolí žádná koňská stezka není, případně vůbec nejezdí na koni, je nevyužívá. Vyskytují se však i negativní názory na jezdeckou turistiku, kdy se většinou jedná o spor mezi využíváním jedné stezky, či trasy osobami s jiným sportovním zaměřením. Ze závěrečných odpovědí vyplynulo, že se jednalo zejména o motorkáře, vlastníky soukromých pozemků a myslivce. Zajímavé však je, že jeden z respondentů, který se k problematice hipoturistiky staví negativně a má vůči ní výhrady, chce přitom hipoturistiku vyzkoušet.

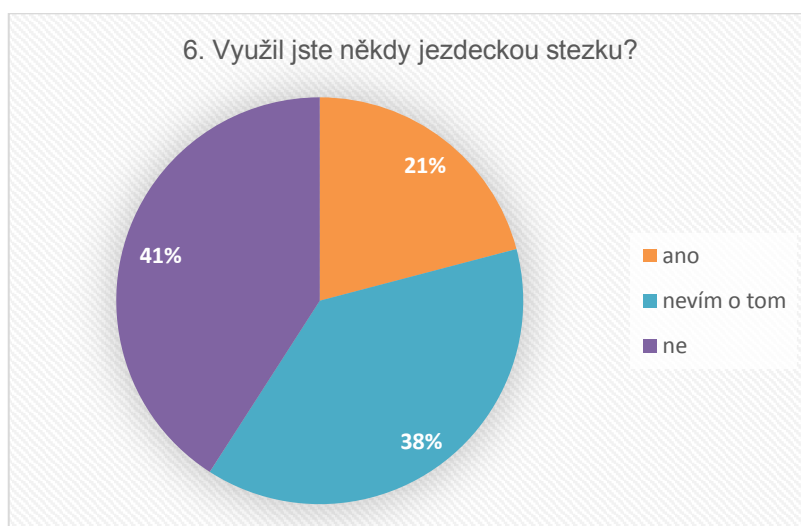
Láká Vás vyzkoušet hipoturistiku?

Obrázek 11: Graf znázorňující procentuální zastoupení názoru o vyzkoušení hipoturistiky

Většina dotázaných projevila o hipoturistiku zájem a chce ji vyzkoušet, ze 110 respondentů se kladně vyslovilo 91, necelé čtvrtině dotázaných je to jedno, nebo nemá o tuto aktivitu zájem.

Využil jste někdy jezdeckou stezku?

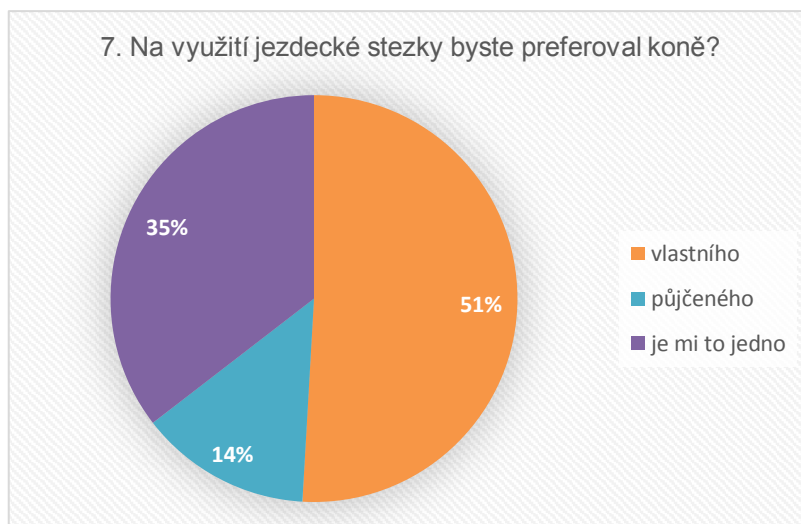

Obrázek 12: Graf znázorňující procentuální zastoupení o využívání jezdeckých stezek

Jelikož je koňských stezek na území ČR malý počet a tyto stezky jsou jen minimálně publikovány, pročež je veřejnost nevyužívá, neboť o možnosti jejich využití nemá povědomí, vědomě se provozu na těchto stezkách účastní pouze 21% dotázaných, což je 23 ze 110 respondentů.

Z toho vyplývá, že je nutno se zasadit o zvýšení informovanosti o koňských stezkách jak v médiích, tak na stezkách samotných (značení, informační cedule).

Na využití jezdecké stezky byste preferoval koně:

Obrázek 13: Graf znázorňující procentuální zastoupení preference koně

Přibližně polovina dotazovaných by využila koně vlastního, což je o 7 dotázaných více, než je vlastníků koní (49 majitelů koní ze 110 dotázaných). Početné skupině dotázaných je rovněž jedno, jestli by podnikla výlet na koni vlastním, nebo zapůjčeném.

Výsledky mého dotazníkového šetření jsou v rozporu s názory paní předsedkyně Ing. Šomanové (HYJÉ – koně zlínského kraje, Křekov 40, Valašské Klobouky, dne 6. 2. 2017) která mi ústně sdělila, že většina jezdců si koně na hipostezky v její stáji půjčuje, pouze malá část preferuje koně vlastního, nejčastěji se však jedná o zahraniční turisty.

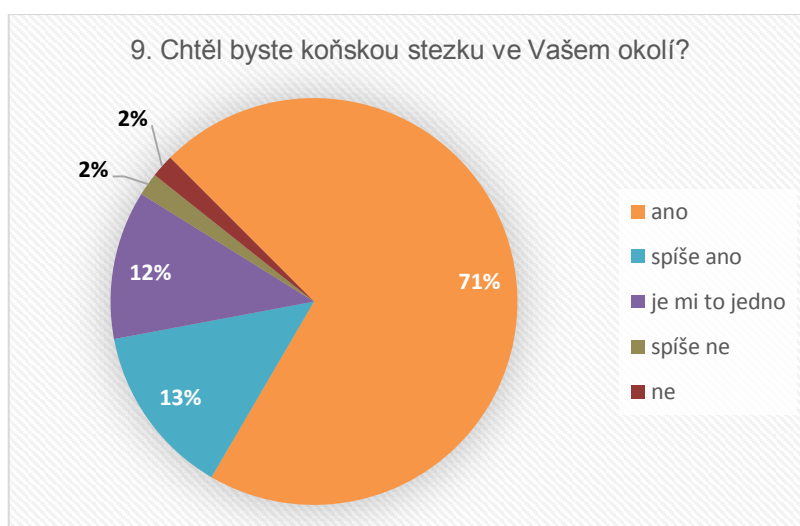
Jaký podklad cesty pro sportovní aktivity preferujete?

Z odpovědí graficky znázorněných na následující stránce lze konstatovat, že většina dotazovaných preferuje přírodní cesty před asfaltovým povrchem nebo jinak upravenými cestami. Nejvíce jsou v oblibě přírodní nezpevněné cesty se zcela neupraveným povrchem – louky, které následují zpevněné lesní cesty. Měkký, upravený podklad je rovněž v oblibě, tato volba se u respondentů hojně potkávala s volbou lučních stezek.

Obrázek 14: Graf znázorňující procentuální zastoupení preferenci podkladu

Chtěl byste koňskou stezku ve Vašem okolí?

Obrázek 15: Graf znázorňující procentuální zastoupení zájmů o koňské stezky

Osmdesát čtyři procent dotazovaných se vyslovilo kladně k otázce zbudování hipostezky v jejich okolí, z čehož vyplývá, že o tuto aktivitu je v dnešní době velký zájem jak mezi jezdci, tak nejezdci. Pouze u čtyř procent dotazovaných bylo vyjádření negativní.

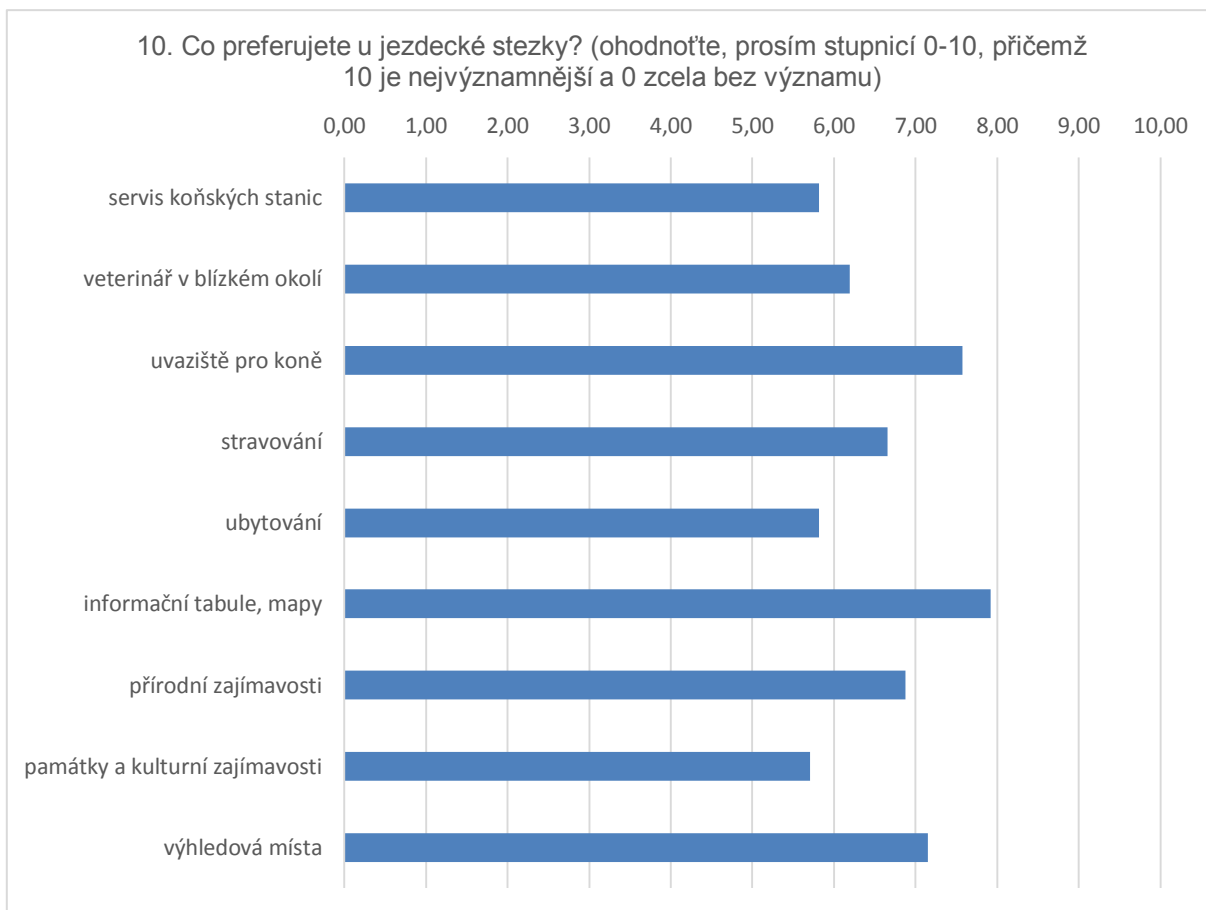
Co preferujete u jezdecké stezky? (ohodnoťte prosím stupnicí 0-10, přičemž 10 je nejvýznamnější a 0 zcela bez významu)

Výsledky odpovědí jsou zpracovány a vyhodnoceny do následující tabulky:

otázky	suma	aritmetický průměr	modus	medián	rozptyl	směrodatná odchylka	variační koeficient
servis koňských stanic	640	5,82	5	5	7,11	2,67	45,84
veterinář v blízkém okolí	681	6,19	10	6	8,48	2,91	47,04
uvaziště pro koně	833	7,57	10	8,5	7,21	2,68	35,45
stravování	732	6,65	5	7	5,44	2,33	35,06
ubytování	640	5,82	8	6	8,06	2,84	48,79
informační tabule, mapy	871	7,92	10	9	6,11	2,47	31,22
přírodní zajímavosti	756	6,87	10	7	7,11	2,67	38,80
památky a kulturní zajímavosti	628	5,71	5	5,5	6,24	2,50	43,76
výhledová místa	787	7,15	10	7	6,57	2,56	35,82

Tabulka 1: Vyhodnocení statistických údajů v rámci důležitosti jednotlivých součástí hipostezek

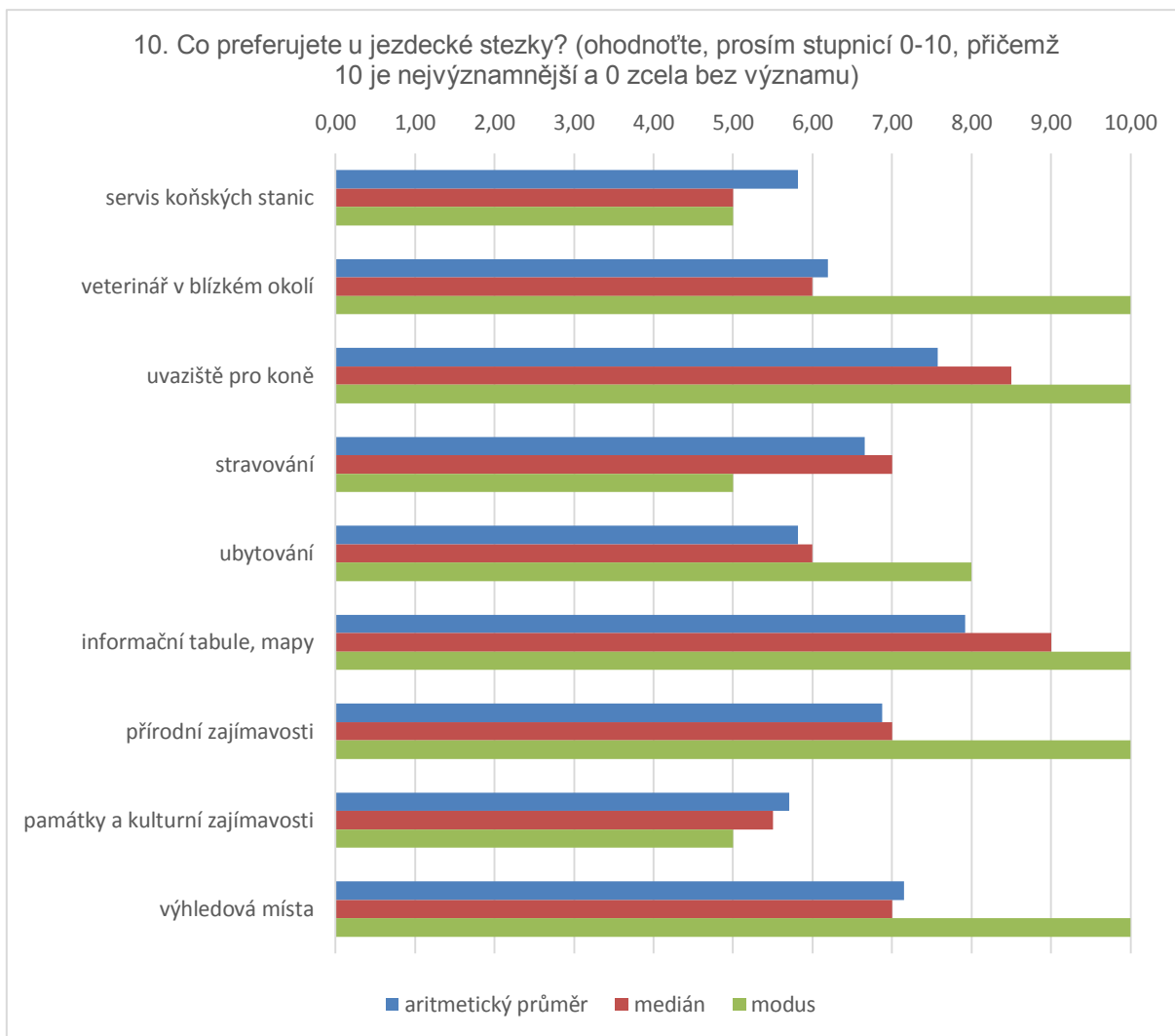
Pro vyhodnocení byly použity vzorce v tabulkovém procesoru Excel – suma, aritmetický průměr, modus, medián, rozptyl, směrodatná odchylka a variační koeficient. Suma je součet všech bodových hodnot, z nichž se pak vypočte aritmetický průměr v závislosti na počtu odpovědí. Modus je vyjádření, které udává nejvíce se opakující číselnou odpověď. Medián vyjadřuje hodnotu čísla uprostřed z číselné řady. Rozptyl udává, jak moc jsou hodnoty v souboru rozptýleny. Směrodatná odchylka je druhou odmocninou rozptylu a rovněž určuje, jak moc jsou hodnoty rozptýleny od průměru hodnot. Variační koeficient je rozdělení pravděpodobnosti náhodné veličiny. Výsledky lze přehledně vyhodnotit pomocí grafů zobrazených níže.

Obrázek 16: Graf znázorňující preference uživatelů na jednotlivé součásti hipostezek

Nejdůležitějším faktorem pro dotázané se jeví informační tabule a mapy (79,2 %), dále uvaziště pro koně (75,7 %) a mezi další důležité součásti hipostezky dle respondentů patří výhledová místa, přírodní zajímavosti a stravovací zařízení. Z mého hlediska, uvaziště pro koně není až tak podstatnou součástí mnou navrhovaných hipostezek, v případě nutnosti se dá kůň uvázat např. o strom, turistický posed, či jiné součásti klasických turistických stezek.

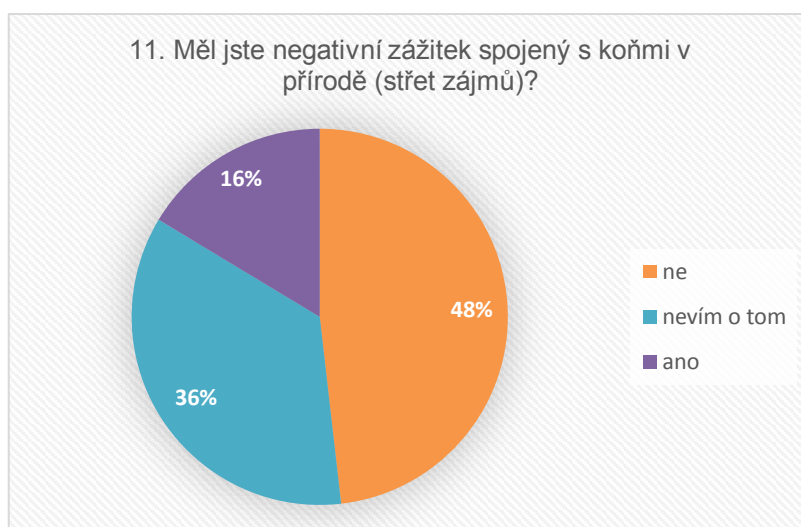
Mezi nejméně požadované součásti koňských stezek patří dle dotázaných památky a kulturní zajímavosti daných míst (57,1 %), dále ubytování a servis koňských stanic. Z tohoto vyplývá, že většina dotázaných je zaměřením buďto sportovního jezdeckví, nebo nemá o hipoturistiku, co se týče rekreologie, větší zájem.

Obrázek 17: Graf znázorňující preference uživatelů v rámci jednotlivých součástí hipostezek pomocí statistických údajů

Z této tabulky vyplývají následující fakta. Medián se nejvíce od aritmetického průměru liší v odpovědi pro „uvaziště pro koně“ a v odpovědi „informační tabule a mapy“, kde zjevně převyšuje hodnotu aritmetického průměru, z čehož vyplývá, že v těchto odpovědích se více dotazovaných přiklání k vyšší hodnotě daných odpovědí. Dále je z grafu zajímavé, že u odpovědi „uvaziště pro koně“, „přírodní zajímavosti“ a „výhledová místa“ hodnota modusu (hodnota nejvíce opakovaných odpovědí) zjevně převyšuje hodnoty aritmetického průměru, či mediánu. Z toho vyplývá, že bodové hodnocení odpovědí na tyto otázky bylo značně různorodé a převládalo vysoké bodové hodnocení.

Měl jste negativní zážitek spojený s koňmi v přírodě (střet zájmů)?

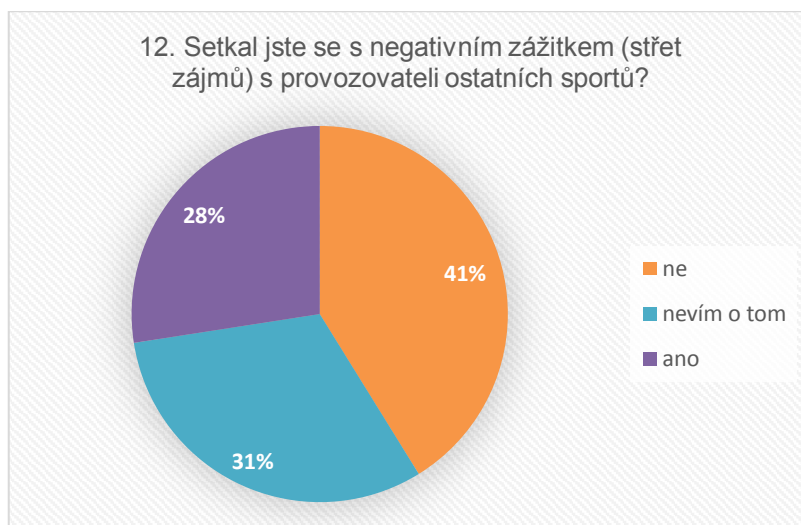

Obrázek 18: Graf znázorňující procentuální zastoupení negativních zážitků koňmi

Sice pouze šestnáct procent dotázaných, tj. osmnáct z celkového počtu sto deseti, se dostalo do kolize s jezdci na koních v přírodě, ale přitom toto množství negativních zkušeností je velmi významným bodem k zamyšlení. Zejména se jednalo o problémy mezi skupinami motorkářů, cyklistů, běžkařů, myslivců a vlastníků pozemků. Ve většině případů šlo o využití shodné stezky při vykonávání více druhů aktivit najednou a domnělým omezováním v činnosti dané aktivity jezdce na koni. Některé odpovědi však byly celkem absurdní, například vyjádření motorkáře na louce, že „kůň do přírody nepatří“. Dalšími střety byly vstupy na soukromé pozemky, které dle vyjádření nebyly označeny a koně zanechali po projetí stezku poškozenou nebo znečištěnou od koňského trusu. V zimním období si rovněž stěžovali běžkaři, že koně ničí běžecké stopy.

Některým zúčastněným rovněž vadilo, že se kůň s jezdce vylekal a splášil. Z mého hlediska bych k této odpovědi dodala, že většinou se kůň spláší na podnět přicházející z okolí, což v těchto případech může být právě nevhodné chování ostatních provozovatelů stezek.

Setkal jste se s negativním zážitkem (střet zájmů) s provozovateli ostatních sportů (turistika, kolo, běh, běžky...)? (Otázka pouze pro jezdce na koních)

Obrázek 19: Graf znázorňující procentuální zastoupení negativních zážitků s ostatními sporty

Tato otázka byla položena pouze jezdcům na koních nebo jejich příznivcům, což v součtu je 102 ze 110 dotázaných. Jezdci na koních vnímali střet zájmů podobně jako jiné zainteresované skupiny z otázky předchozí, přičemž konfliktních situací nacházeli více. Především jezdcům na koních vadilo neohleduplné až úmyslně provokativní chování některých zájmových skupin, a to zejména motorkářů. Dle vyjádření některých jezdců na koních, motorkáři úmyslně plašili koně a vynucovali si užívání stezky pouze pro jejich účely (ač je všeobecně známo, že tato aktivita je na výše zmíněných stezkách zakázána zákonem o provozu na pozemních komunikacích). Velkým sporem z pohledu jezdců na koních je užívání některých stezek nacházejících se na soukromých nebo pronajatých pozemcích. Tato území jsou většinou nevyznačená, a i když pohyb koně povrch neporušil, měli majitelé výhrady k užívání těchto stezek. Dalším problémem z pohledu koňské hipoturistiky je překonávání pastvin zabraných zemědělci, přes které vedou stezky a tyto pastviny jsou obehnané elektrickým ohradníkem, který není opatřen propustmi. Navíc někteří zemědělci ohradníky nechávají stát na svém místě i mimo užívání pastvin a vlivem klimatických podmínek, a to zejména v zimě, se tyto ohrady bortí. Natažená elektrická lanka ale zůstávají ukryta pod sněhem, nebo ve vysoké trávě a mohou způsobit poranění nejen koně, ale i ostatních zvířat.

5.1.2 Srovnání dotazníkového šetření

V Jihočeském kraji byl rovněž vytvořen dotazník týkající se vlivu hipoturistiky na širokou veřejnost. Výsledkem byla velice kladná odezva a výsledky dotazníkového průzkumu ukazují, že veřejnost a zástupci obcí se k turistice na koni staví kladně a v jejím rozvoji vidí přínos pro obec či město (Andrlová, 2009).

Z mého dotazníkového šetření vyplývá, že se ve většině případů široká populace staví k této problematice obdobně a většina respondentů by koňské stezky uvítala, přičemž někteří tyto stezky již využívají.

5.2 Návrh jezdeckých stezek ve sledované oblasti, včetně napojení na realizované hipostezky

Výsledkem mé práce je návrh jezdeckých stezek ve Slovensko-moravských Karpatech, konkrétně v Javornících, Vsetínských vrších a Vizovické vrchovině. Tento projekt je nyní ve stádiu, kdy je připravena trasa stezky a jsou navázány kontakty s vlastníky stanic, přičemž jsou kontaktováni prostřednictvím žádosti majitelé pozemků a cest, kterými má hipostezka vést a čeká se na jejich vyjádření. Pokud získám souhlas majitelů pozemků, může být jezdecká stezka vyznačena (plánováno na léto 2017) a po dvou letech fungování předána KČT.

5.2.1 Charakteristika území

Oblast Slovensko-moravské Karpaty náleží do Vnějších Západních Karpat. Slovensko-moravské Karpaty se rozprostírají na území jihovýchodní Moravy a západního Slovenska. V rámci ochrany přírody a krajiny se nachází toto území v CHKO Beskydy, CHKO Bílé Karpaty, CHKO Kysuce, CHKO Biele Karpaty (Hruban, 2016).

Slovensko-moravské Karpaty se člení na geomorfologické celky:

- *Vizovickou vrchovinu,*
- *Bílé Karpaty,*
- *Javorníky.*

Vizovická vrchovina

Vizovická vrchovina je plošně nejrozsáhlejším horským celkem Moravských Karpat. Na severu hraničí s Hostýnsko-vsetínskou hornatinou, na severovýchodě údolím řeky Senice hraničí s Javorníky, na jihovýchodě s Bílými Karpaty. Vyskytuje se zde

větší množství skalních útvarů, mezi nejznámější patří Čertovy skály u Lidečka a Lačnovské skály. Nejvyšším bodem území je Klášťov (753 m n. m.), dalšími významnými body jsou např. Vartovna (651 m n. m.) a Stráň (607 m n. m.). Řeka Morava odvodňuje větší část oblasti, pouze menší jihovýchodní část je odvodňována prostřednictvím říčky Vlárky a Senice do řeky Bečvy. Vyskytují se zde také vývěry minerálních vod, světově známé jsou luhačovické prameny (Hruban, 2016).

Oblast Vizovické vrchoviny je charakteristická svým pasekářským osídlením na hřebenech hor. Je zde i několik rozvalin hradů a hradisek, například hrad Brumov, hradisko na Klášťově a hrad Engelsberk. V jižní části oblasti byla zřízena v roce 1980 CHKO Bílé Karpaty, která byla vyhlášena i Evropsky významnou lokalitou (dále jen EVL) Bílé Karpaty v rámci systému Natura 2000 (krizom-krazom.eu).

Bílé Karpaty

Celek Bílých Karpat je plochá hornatina o rozloze 575 km². Na severu hraničí s Vizovickou vrchovinou, na severovýchodě jsou Lyským průsmykem odděleny od Javorníků, dlouhou jihovýchodní hranici tvoří Pováží a na jihu Myjavská pahorkatina.

Nejvyšším vrchem je Velká Javořina (970 m n. m.), významnými body jsou také Žalostiná (621 m n. m.), Lopeník (911 m n. m.), Javorník (739 m n. m.) a Chmel'ová (925 m n. m.). Oblast je odvodňována řekami Moravou a Váhem. Pro jihozápadní část jsou charakteristické rozsáhlé oblasti květnatých luk. Z přírodovědeckého hlediska jsou zajímavé především bohatostí kriticky ohrožených druhů rostlin, zejména orchidejovitých (krizom-krazom.eu).

Střední část Bílých Karpat v širším okolí Starého Hrozenkova je nazývána *Moravskými Kopanicemi*. Její současný vzhled se vyznačuje roztroušenou zástavbou, střídáním zalesněných a nezalesněných ploch s výskytem sušších míst, drobných lesíků, křovin a nevelkých políček (Pavelka – Trezner, 2011).

Severovýchodní část je zalesněná. Okolí Valašských Klobouk a Brumova patří k Valašsku a vzhledem již připomíná Javorníky, které na Bílé Karpaty za Lyským průsmykem navazují.

Javorníky

Pohoří Javorníky se nachází v severovýchodní části oblasti Slovensko–moravské Karpaty, a leží na rozhraní Moravy a Slovenska. Začíná na jihozápadě v Lyském průsmyku u Střelné a končí na severozádě v Makovském průsmyku, větší část se rozkládá na Slovensku. Na druhé straně je odděluje od Vizovické vrchoviny řeka Senice. Severní hranici tvoří řeka Vsetínská Bečva. V Pulčínské hornatině se nachází množství pískovcových útvarů v okolí vrcholu Hradisko (773 m n. m.), které se svým rozsahem a tvarovou rozmanitostí řadí k největším skalním městům v Moravských Karpatech (Hruban, 2016).

Na slovenské straně pohoří leží nejvyšší vrchol Javorníků Velký Javorník (1 071 m n. m.). Nejvyšším vrcholem na moravské straně je Malý Javorník (1 019 m n. m.). Největších výšek Javorníky dosahují v severovýchodní části s vrcholy Hričovec (1059 m n. m.), Velký Javorník (1071 m n. m.), Malý Javorník (1019 m n. m.), Stolečný vrch (956 m n. m.), Kohútka (913 m n. m.), Makyta (923 m n. m.), Hradisko (773 m n. m.) a Stráž (622 m n. m.). Celou oblast na moravské straně odvodňují řeky Vsetínská Bečva a Senice. Oblast je pro své výjimečné přírodní bohatství zařazena do CHKO Beskydy. Unikátní jsou druhově pestré louky s pastvinami a povrchové i podzemní pseudokrasové jevy (krizom-krazom.eu).

5.2.2 Průběh tras

Cílem mé diplomové práce bylo navrhnout koňské stezky v lokalitě Slovenských-moravských Karpat. Zvažovala jsem tato následující kritéria:

Povrch tras

Pro koňskou turistiku je ideální pružný povrch, který je schopný vsakovat vodu a je schopný při zatížení odolávat erozi. Nevhodný je měkký, v období dešťů podmáčený povrch. Také je nevhodný velmi tvrdý povrch (asfalt, makadam, šotolina), zvláště pro koně „na boso“. Ve většině případů se však takovému povrchu při plánování tras nevyhneme, ale měli bychom ho alespoň co nejvíce minimalizovat.

Dále musí mít jezdcí na paměti, že po dešti, v jarním období tání sněhů a po úporných deštích celoročně, se nesmí vyjíždět na nezpevněné stezky minimálně dva dny. Možnou variantou pro koňské stanice je nasměrovat zájemce o koňskou turistiku po náhradních zpevněných stezkách.

Ochrana krajiny

Má zájmová oblast patří do CHKO Beskydy, CHKO Bílé Karpaty a CHKO Kysuce, což způsobuje mnohá omezení, jako např. zákaz tábořit a rozdělovat oheň mimo místa k tomu vymezená. Vysoce chráněným územním celkům (např. NPR Pulčín – Hradisko) jsem se v rámci ochrany krajiny při plánování cest vyhnula.

Problém mnohých potencionálních tras – pastviny

Tento problém je obtížně řešitelný, neboť v zájmové oblasti se nachází pastviny především pro skot, dále v menším množství pro ovce a koně. Trvalé pastviny a ani dočasné pastviny by neměly být využity pro vedení koňských stezek, byť jsou pastevně využity pouze velmi krátké období kalendářního roku. V rámci jízdářských okruhů s průvodcem by bylo možné tyto trasy v některých obdobích s koňmi projet. Tento systém např. bezproblémově funguje na Malém a Velkém okruhu Vizovicko (jízdářské okruhy kolem koňské stanice Lipina), kde se běžně projíždí i přes pastviny (buď ve vlastnictví stáje Lipina, nebo obecní). Realizace projíždění je pomocí průhonů a přes pastviny se projíždí dokonce, i když je na loukách dobytek (jedná se o krátké úseky dlouhé cca 300 m).

Souběžnost hipostezky s ostatními značenými trasami

Mezi ostatní značené trasy patří turistická, cykloturistická a běžkařská trasa. V ideálním případě tyto trasy vedou odděleně. Je to z důvodu, že každý z účastníků se pohybuje jinou rychlostí, pro každý druh sportu je ideální jiný povrch a charakter cesty. Pro jezdce na koni může být turistická trasa vedená přes skalní útvary, či velmi prudké stoupání nebo klesání nebezpečná. Pokud však není jiná možnost než souběh jezdecké stezky s jinou stezkou, je potřeba dostatečné šířky cesty (metodika KČT udává alespoň 3 m) a tolerance uživatelů stezky (pohyb jezdců pouze po jedné straně stezky, v případě setkání turistů pohyb pouze krokem atd.).

Literatura, která se zabývá koňskou turistikou uvádí, že ideální je souběh běžkařské a jezdecké trasy. Nad tímto tvrzením lze však polemizovat, protože jezdci ji používají (alespoň jízdářské okruhy) i v zimě a hrozí tak větší riziko střetů zúčastněných (splasení koně, poškození běžkařské stopy koňmi, atd.). Proto je nejdůležitější hlavně ohleduplnost, respekt a vzájemná úcta uživatelů stezky. Z vlastní zkušenosti vím, že i na chodník o šíři 2,5 m se v zimním období vejdou turisté, běžkaři i

jezdci na koních. Podobnou zkušenost s bezproblémovostí mají také např. ve stáji Lipina.

Protínání trasy s přírodními zajímavostmi, ubytování, stravování, napájení koní

Koňské trasy jsem se snažila navrhnout tak, aby hipoturisté měli možnost poznat co nejvíce přírodních zajímavostí (pokud to dovoluje ochrana přírody), s co největším množstvím výhledových míst do krajiny. Dále jsem dbala na pitný režim koní a snažila se vést cesty kolem studánek a napajedel. Zohlednila jsem vhodná místa k odpočinku koní a jezdců s možností jejich stravování a ubytování.

Roční období

Nejvhodnějším ročním obdobím pro hipoturistiku je jaro, léto a podzim. V létě se však mohou vyskytnout problémy s hmyzem, dále musíme řešit problémy spojené s častým napájením koní a jejich chlazení. Dalším možným problémem je zvýšený výskyt bouřek. V zimě zase řešíme u koní problémy respirační, podchlazení, nemožnost zajistit přirozenou stravu (pastva) během putování a také vznikají problémy se zajištěním vody, která zamrzá. Hrozí riziko uklouznutí a pádu koně na zamrzlém povrchu, možnost zranění o zasněžené předměty, pomalý přesun po trase, v některých případech není možné trasu projet díky hluboké sněhové pokrývce a hrozí riziko vysílení koně. V zimním období je sníženo i pohodlí jezdců. Musíme dbát na dostatečně teplé a pohodlné oblečení a vybavení. Proto je vhodné pečlivě zvážit a naplánovat trasu, volit kratší cesty, zvážit vybavení koně a jezdce a myslet na možnosti stravy a zdrojů vody. Nejlepší je tedy v tomto období podnikat pouze krátké jízdářské okruhy.

Nejpříznivějším obdobím pro koňskou turistiku je tedy pozdní jaro a podzim. Jsou vhodné teplotní podmínky, relativně nízký výskyt hmyzu, nejsou problémy s krmením a vodou. V tomto období je menší turistický ruch, a proto nedochází k problémům na frekventovaných místech (panoramatická místa, restaurace apod.).

I tak však musíme trasu pečlivě naplánovat vzhledem k počasí a s tím souvisejícím stavem terénu. Je neohleduplné jezdit na koňské stezky těsně po vydatných či dlouhotrvajících deštích nebo v předjarním období, kdy je půda silně podmáčená.

Po zhodnocení všech možných kritérií, přínosů a nedostatků, jsem navrhla tyto trasy uvedené níže. Mapy s vyznačenými trasami a fotodokumentace tras jsou uvedeny v příloze.

5.2.2.1 Velký okruh z Francovy Lhoty na Beňadín přes Slovensko a zpět

Výchozím stanovištěm pro hipostezku je tábořiště Hucul Club, které se nachází v obci Francova Lhota. Stezka začíná po asfaltové vedlejší pozemní komunikaci směrem ke stáji Hucul Club, kde z této cesty uhýbá na polní cestu vinoucí se podél pastvin až k hranici lesa – 1,5 km. Poté stezka odbočuje doleva a lesní cestou po 500 m dojedeme svážnicí na turistický rozcestník Střelenský vrch, kde se hipostezka protne s modrou a červenou turistickou značkou. Z tohoto bodu jezdecká stezka kopíruje zprava modrou turistickou značku (vzdálenost od turistické značky cca 5 m). Po 700 m, u informační tabulky upozorňující na studánku, se stezka odpojuje od modré turistické značky vpravo až na rozhlednu Čubův kopec (720 m n. m.), kde se opět spojí s modrou turistickou značkou – 1,6 km, po které pokračujeme až ke Kobzově lípě hřebenovou trasou – 2 km. Těsně před Kobzovou lípou trasa uhýbá doprava, kde dále pokračuje po zpevněné pozemní komunikaci až do osady Bechov – 2,3 km. Dále trasa pokračuje po lesní vrstevnici až ke koňostanici Beňadín – 4,1 km, která je situována na louce nad obcí Dešná (Slovensko). Z ní stoupáme zpět k Česko – Slovenským hranicím na vrchol Kyčera, (804 m n. m.) – 600 m a pokračujeme mírně doprava lesní cestou, která se po 800 m napojí na modrou turistickou značku a souběžně s ní vede směrem pod nejvyšší vrchol Makyta (923 m n. m.). Z důvodu prudkého stoupání a klesání je tento bod z trasy vynechán a cca 400 m před vlastním vrcholem (1,4 km od předchozí kóty) odbočíme vlevo na vrstevnici. Tato vrstevnice, vedoucí po široké lesní cestě, zleva kopíruje hřeben vedoucí směrem z Makyty na Pulčín, a to v proměnlivé vzdálenosti 150 až 500 m od červené turistické značky. Zleva podchází vrchol Valašská Kyčera a směrem na Pulčiny se zamýšlená hipostezka vine v blízkosti červené turistické značky, na kterou se v průběhu trasy několikrát napojí. Cestou projíždíme podél dvou skalních útvarů a několika výhledových míst. Po 6,5 km pod vrcholem Šerklava, z důvodů vyhnutí se prudkému stoupání, se stezka na delší čas odpojí doleva od turistického značení na vrstevnici, ze které mírným klesáním dojedeme po 2,2 km na Skaličí, kde se opětovně napojíme na turisticky značenou stezku (rozcestník průběžné modré a červené značky a začátek žluté značky vedoucí do obce Valašská Senice). Pokračujeme doleva na písčitou cestu, po které pokračujeme stále rovně z důvodu vyhnutí se NPR Pulčín – Hradisko (ochrana přírody, těžký terén lesem a skalními útvary). Touto vrstevnicí, která nabízí výhled na NPR Pulčín – Hradisko, se po 2,5 km dostáváme do obce Pulčín (možnost občerstvení jezdců i koní – Western saloon u Wiliho, uvaziště pro koně, infocentrum).

Z obce Pulčín poté pokračujeme shodně s červenou turistickou značkou (asfaltová cesta), která se po 1 km odpojuje doprava na žlutou značku (šotolina), po dalších 300 m odbočíme i ze žluté značky na luční a poté lesní cestu vlevo. Po krátkém stoupání se lesní cesta střídá s loukami s výhledy do okolí. Po 1,1 km následuje napojení na červenou turistickou značku (asfalt) a po 1,9 km mírným klesáním sestoupíme až na výchozí bod, tj. tábořiště Hucul Club. Cestou přes obec Francova Lhota je možnost občerstvení, nákupu a získání dalších informací z informačních tabulí. Celková délka trasy je 31 km.

5.2.2.2 Spojnice s koňskou stanicí Lipina

Výchozím bodem je koňská stanice Hucul Club, odkud trasa z počátku vede asfaltovou a lesní cestou shodnou s předchozí popsanou hipostezkou „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín přes Slovensko a zpět“, až na napojení se na žlutou turistickou značku pod obcí Pulčín – 3 km. Pokračujeme doleva souběžně s turistickou značkou po šotolinové cestě až k posezení U Kříže (1 km), kde se vydáme mírně doprava po lesní cestě, která následně vyúsťuje na louky a vede mezi pastvinami pro dobytek až do centra obce Lidečko – 1,9 km. Zde se nabízí jezdcům možnost občerstvení a návštěva infocentra. Z tohoto bodu se po cca 200 m odbočuje doprava na zpevněnou pozemní komunikaci směrem do údolí Račné, kde se po 300 m dáme doprava na luční stezky. Po vystoupení na vedlejší hřeben stezka směřuje přes skautský tábor a po 2,7 km se napojíme na hlavní hřeben, kde je možnost napojení koně u studánky. Dále pokračujeme doleva souběžně s modrou turistickou značkou, kde po 1,5 km je možnost zajižděky cca 1 km k masivům Lačnovských skal. Následováním modré turistické značky projedeme Vařákovy paseky a po 4 km se dostaneme k rozcestníku Sveradov, odkud pokračujeme doleva po zelené turistické značce směřující k památníku Ploština nad obcí Drnovice – 2,4 km. Odtud pokračujeme po již existující hipostezce Velký jezdecký okruh Vizovicko stáje Lipina. Celá trasa až po napojení Velkého jezdeckého okruhu Vizovicko měří 17 km.

5.2.2.3 Spojnice s Janovskou kolibou

Tuto hipostezku, spojující koňské stanice Francova Lhota a Koliba na Janovských Pasekách nad obcí Hovězí, jsem navrhla již v mé bakalářské práci, proto zde bude popsána jen velmi stručně. Výchozím bodem je opět tábořiště Hucul Club, odkud stezka vede asfaltovou cestou shodnou s předchozí popsanou hipostezkou „Velký okruh z Francovy Lhoty přes Beňadín přes Slovensko a zpět“ (v opačném směru). Cesta

tedy pokračuje shodně do obce Pulčín a dále obchází NPR Pulčín - Hradisko až po místo, kde se Velký okruh odpojuje doprava (křížení modré a červené turistické značky, začátek žluté turistické značky a odbočka doprava na lesní cestu Velkého okruhu). Celková vzdálenost z výchozího bodu je po toto místo 7,5 km.

Spojnice dále pokračuje souběžně s modrou a červenou turistickou značkou 750 m až po rozcestí Radošov. Tam se stezka napojuje doleva na zelenou turistickou značku, s kterou souběžně pokračuje dalších 850 m. Z důvodů prudkého stoupání a úzkého chodníku stezka opouští turistické značení doprava na svážnici, kudy pokračuje po polní cestě až na rozcestí pod Filkou (1,9 km). Poté vede souběžně 400 m se zelenou turistickou značkou, od které se odpojuje opět ze stejných důvodů na vrstevnici (cca 500 m před vrcholem Filka) a pokračuje lesní cestou až po napojení na žlutou turistickou značku (2 km). Stezka pokračuje lesními a lučními cestami až nad obec Hovězí (3,4 km), kde se z turistické značky odpojuje a obchází obec Hovězí z pravé strany.

Dále hipostezka vede po asfaltové cestě přes hlavní cestu (silnice č. 487) a přes most přes řeku Bečvu do údolí Hovízky. Po 2,5 km odbočíme doleva a touto cestou pokračujeme mírným stoupáním až k cílové koňostanici (2,2 km). Celková délka trasy je 21,5 km.

5.2.2.4 Z Francovy Lhoty do koňské stanice Grunt Doňany – Zbora

Výchozím stanovištěm je opět Hucul Club Francova Lhota. Stezka začíná shodně s hipotrasou Velký okruh z Francovy Lhoty na Beňadín přes Slovenko a zpět asfaltovou pozemní komunikací, která později přechází na polní cestu vinoucí se podél pastvin až k hranici lesa – 1,5 km. Poté stezka odbočuje doleva a lesní cestou po 500 m dojedeme svážnicí na turistický rozcestník Střelenský vrch. Od tohoto bodu pokračujeme 700 m mírně doleva po červené turistické značce až na výhledové místo Střelenská kaple, kde se rovněž nachází tábořiště se studánkou. Pokračujeme loukou vlevo od turistické značky do centra obce Střelná (1,1 km, obchod a restaurace), z níž souběžně s červenou turistickou značkou podjedeme železniční viadukt a přes louky a mírným stoupáním lesem se dostaneme po 4,3 km na vrchol Končítá (817 m n. m.). Hřebenem po lesní cestě projedeme kolem turistického přístřešku a studánky a po 2 km se ocitneme na rozcestí Požár, z něhož mírným klesáním lesními cestami a posléze loukami s mnoha výhledovými místy se po 2,5 km dostaneme do sedla Nad Nedašovou

Lhotou. V tomto místě musíme překročit pozemní komunikaci. Jemně zvlněnou krajinou systémem luk a později lesních cest se dostáváme kolem PP Kaňoury na hřeben a souběžně s červenou turistickou značkou a zároveň hranicí mezi ČR a Slovenskem přecházíme až k rozcestníku Pod Okršliskem (5 km), kde překročíme státní hranici a dále budeme putovat pouze na území Slovenska. Mírným klesáním po turistické značce a přes louky s malebnými výhledy na Vršatec se dostaneme po 2,2 km na rozcestí Brezová – kaplnka, kde se nachází studánka, kaplička a posezení. Pokračujeme širokou luční cestou po modré turistické značce, po pravé straně mjííme PP Biely vrch, až dojedeme k PR Vršatské bradla. Zde je možnost se občerstvit jak v restauracích, tak ve studánce, a odpočinout si na turistickém posezení s výhledem na zříceninu hradu Vršatec. Z důvodu ochrany krajiny a obtížnosti terénu je vhodné se PR Vršatské bradla vyhnout, což učiníme objetím tohoto přírodního celku po zpevněné pozemní komunikaci zprava po modré turistické značce přes obec Vršatské Podhradie do sedla Chotuč (2,3 km). Využijeme naučného chodníku (dále jen NCH) Vrštské bradlá, kterým se po 1,2 km napojíme na žlutou turistickou značku (posezení, výhledy na skalní útvar PR Červenokamenské bradlo). Loukami vedle žluté značky se mírně svažitém terénem dostaneme do obce Červený Kameň (1,2 km, restaurace, obchod). V obci odbočíme doleva a po 200 m zahneme z hlavní silnice doprava na louky, kde se po nastoupání napojíme na modrou turistickou značku (1,3 km). Projedeme kolem studánky přes Červenokamenské sedlo až do obce Lednica (3,5 km), nad kterou se tyčí zřícenina hradu a skalní útvary PR Lednické bradlo. Pod zříceninou hradu je možnost využít turistické posezení a studánky, od které naše cesta směřuje doprava na rozlehlé louky a lesy souběžně se zelenou turistickou značkou. Po 5,7 km projíždíme obcí Zubák a pokračujeme podobným terénem až do obce Mestečko (4,9 km). Zde je možnost navštívit informační centrum, výrobu mléčných výrobků, popř. restaurační zařízení či obchod. Poté pokračujeme dále zelenou turistickou značkou, kde po 500 m u turistického přístřešku odbočíme z turistické stezky doprava a po zpevněných lučních cestách dojedeme po 2,5 km do obce Zbora, kde se nachází náš cíl Farma Grunt.

Celková délka trasy měří 41,3 km, na hipostezce je všem turistům k dispozici velké množství informačních tabulí, výhledů do malebného kraje, spousta přírodních i historických zajímavostí. Stezka vede přes CHKO Beskyby, CHKO Biele Karpaty a mjíí spousta přírodních rezervací a přírodních památek.

Pro časovou náročnost této trasy je možnost ji zkrátit, ale jezdec tak přijde o poměrně značnou část přírodních a kulturních zajímavostí. Varianta zkrácení trasy je realizována mezi úsekem vrchol Končítá a obcí Zubák. Z vrcholu Končíté nebudeme následovat červenou turistickou značku, ale odbočíme doleva na systém lesních cest a přejíždíme hraniční hřeben mezi ČR a Slovenskem. Přes vrchol Bartošovec (789 m n. m., 1,8 km) pokračujeme po hřebeni a následně vrstevnicemi v kopcovitém, zalesněném terénu 6,3 km na vrchol Čenákovec (628 m n. m.). Společně s cyklotrasou se napojíme po 700 m na zelenou turistickou značku vedoucí z obce Zubák do obce Mestečko, kde hipostezka navazuje na předchozí trasu. Tato varianta měří celkově 22,1 km, vede však zejm. zalesněnou krajinou a je opravdu vhodná pouze pro ušetření času.

5.3 Možnost realizace hipotras ve sledované oblasti

Při realizaci hipostezek jsem využila poznatky z vlastní praxe (viz má bakalářská práce) a zároveň jsem se obrátila na předsedkyni společnosti HYJÉ – koně zlínského kraje, paní Ing. Šomanovou, která je rovněž chovatelkou koní a provozovatelkou jezdecké stáje v blízkém okolí (Lipina), od které jsem obdržela cenné rady ohledně vedení jezdecké trasy. Mezi hlavní patří následující:

- pokud možno, vyhnout se souběhu jezdecké trasy s cyklistickou nebo turistickou trasou,
- vyhnout se vedení jezdecké trasy po komunikaci pro motorová vozidla,
- poskytnout turistovi na koni co nejzajímavější trasu s množstvím přírodních nebo kulturních zajímavostí a s možností odpočinku pro koně i jezdce (HYJÉ – koně zlínského kraje, 2017).

Při vedení trasy je třeba myslet i na kvalitu a náročnost trasy pro jezdce i koně (kupříkladu cesta vedoucí do dlouhého táhlého kopce je pro jezdce a koně náročnější, než cesta přes pastvu). Nejvhodnější je si plánovanou trasu projet přímo na koni a přesvědčit se o správnosti a náročnosti uvažované trasy.

Dalším krokem zprovoznění jezdecké stezky je její budoucí vymezení a její vyznačení do mapy. Je vhodné, aby trasa nebyla pokud možno souběžná s ostatním turistickým značením. Pokud ji nelze v některých místech vést jinudy, lze těchto stezek využít pod podmínkou bezpečnosti všech uživatelů. Z metodiky jezdeckví vyplývá, že nejvhodnější k zaznačení trasy je turistická mapa 1:50 000. Užitečnou pomůckou je

katastrální mapa, která je rozdělená na jednotlivé parcely s údaji o výměře a způsobu užití jednotlivých majitelů. Zároveň s vyznačením trasy je vhodné si poznačit všechny parcely a jejich majitele, přes které stezka v budoucnu povede. Pokud hipostezka vede po cestě, která je v mapě zaznačena, není potřeba k průchodu souhlas majitele pozemku – ten je zapotřebí pouze v tom případě, pokud je trasa vedena např. přes louku nebo pastvinu, kde není cesta uvedena v katastrální mapě. Před vyznačením stezky je povinnost mít bezpodmínečně podpis majitele parcely a doložený souhlas o značení. Značení pak probíhá ve spolupráci s KČT, užívá se jednotného značení. Vyznačování tras provádí proškolení značkaři, jejichž seznam je k dispozici u projektových manažerek HYJÉ, aktuálně se jedná o čtyři lidi ve Zlínském kraji. Poté je potřeba na stezku a její značení upozornit Lesní správu příslušné oblasti.

Ke značení patří také instalace turistických cedulí a ukazatelů. Návrhy na tyto cedule jsou navrhovatelem odeslány do KČT se sídlem v Praze, který poté zajišťuje jejich výrobu. Pořízení tabulek v ČR hradí HYJÉ – koně Zlínského kraje, na Slovensku KST, za jejich instalaci však zodpovídá správce stezky.

Pokud trasa splní všechny náležitosti dle pravidel KČT a KST, může být zaznačena do oficiálních map KČT (KST) a údržba stezky a značení pak přechází po dvou letech pod záštitu KČT (KST). Ke zvýšení komfortu na stezkách se může s povolením majitelů pozemků instalovat uvaziště, která slouží k odpočinku jezdců i koní.

Financování realizace jezdeckých tras je v dnešní době uskutečňováno především z vlastních zdrojů navrhovatelů hipostezek, dotace z EU (konkrétně z regionálního rozvoje) jsou zaměřeny pouze na značení tras. S realizací hipostezek je zároveň spojeno velké časové vytížení, proto hipostezky vznikají spíše ze zájmu konkrétních vlastníků rekreačních stájí, případně zástupců obcí, kteří mají zájem o zvýšení turistického ruchu a ekonomického přínosu pro daný subjekt.

6. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo navrhnout jezdecké stezky ve Slovensko-moravských Karpatech. Mnou navržené hipostezky by se na základě návrhu, který se opírá o teoretické i praktické zkušenosti a znalosti, mohly v budoucnu realizovat. Tato práce je reakcí na rostoucí zájem o hipoturistiku a může rovněž sloužit jako dokumentace k možné realizaci vybudování lokální sítě hipotras v již zmiňované lokalitě, přičemž po zbudování nových stezek by došlo k zpřístupnění této lokality více jezdcům na koních, ale troufám si říci i více milovníkům přírody obecně.

Trasy v této oblasti byly vytvořeny s důkladným přihlédnutím k několika aspektům. Prvním jsou technické limity, které se zaobírají profilem, terénem a povrchem trasy. Důležitým bodem v této části je vyhnutí se prudkému stoupání či klesání a nevhodnému typu povrchu, kterým může být např. asfalt, makadam nebo šotolina, velmi kamenitá cesta, stejně tak jako v případě mnohých potencionálních cest jílovitá půda, která je v období mokra zcela nevhodná. Dále je zde nutno respektovat mnoho jinak vhodných cest pro koňskou turistiku, které však nelze využít např. z důvodu dočasné pastvy dobytka.

Dalším aspektem je přidružení hipostezek k ostatním turistickým stezkám. Krajina Slovensko – moravských Karpat je protkána také pěšími, cyklistickými a běžkařskými trasami a je v určitých úsecích velmi problematické nové stezky určené pro jezdce na koních do stávajících cest zakomponovat. Dalším omezením týkajícím se návrhu koňských stezek je vyhnutí se frekventovaným pozemním komunikacím a jejich křížení.

Z důvodu ochrany přírody jsem rovněž při návrhu hipostezek brala v úvahu omezení, která jsou definována při pohybu v CHKO a NPR pro oblast Beskydy, CHKO Bílé Karpaty, CHKO Kysuce a CHKO Biele Karpaty. Zároveň jsem se však snažila vést trasy po atraktivních místech, která disponují výhledy do okolní krajiny, jsou turisticky zajímavá a přitom splňují podmínky vhodné pro jezdeckou turistiku. Do navrhovaných stezek jsem se snažila rovněž zakomponovat přiměřený počet míst pro stravování, zdroje vody pro koně a stanovišť s informacemi.

Po zvážení všech požadavků a kritérií je výsledkem mé práce navržení čtyř hipotras. Jako východisko všech tras jsem zvolila obec Francova Lhota – koňskou

stanici Hucul Club. První stezka Velký okruh z Francovy Lhoty na Beňadín přes Slovensko a zpět je vedená zejm. po hřebenech Valašska nad obcemi Francova Lhota a Valašská Senice a končí ve výchozím bodě. Její celková vzdálenost je 31 km a stezka prochází hipostanicí Beňadín nacházející se na Slovensku. Ostatní hipostezky slouží k přímému propojení koňských stanic. Hipostezka Spojnice s Janovskou kolibou směřuje na sever do Vsetínských vrchů, je dlouhá 21,5 km a končí v koňské stanici Koliba na Janovských pasekách. Další mnou navrhnutá trasa Spojnice s koňskou stanicí Lipina je situována na západ a svým zakončením u památníku Ploština navazuje na hipotrasu Velký jezdecký okruh Vizovicko, vedoucí do koňské stanice Lipina. Její délka je 17 km a trasa vede valašskými loukami a lesy s možností navštívit pískovcové skalní útvary Lačnovské skály a historicky významná místa. Poslední hipostezku jsem směřovala na jihovýchod, kde bylo mým cílem propojit koňskou stanici na území ČR s koňskou stanicí na Slovensku. Trasa Z Francovy Lhoty do koňské stanice Grunt Dohňany – Zbora má dvě varianty, delší hipostezka vede hřebenovým terénem a systémem luk a lesů přes CHKO Beskydy a CHKO Biele Karpaty a mívá spoustu přírodních a kulturních zajímavostí. Kratší trasa je určena pro časově efektivní přejetí mezi koňskými stanicemi. Celková délka plnohodnotné hipostezky je 41,3 km, zkrácená varianta měří 22,1 km.

Navrhovaná síť hipostezek je zobrazena na mapových podkladech umístěných v příloze. Další stěžejní část mé práce je zaměřena na obecný zájem o hipoturistiku a s tím vznik možných konfliktů uživatelů stezek pro různé aktivity nebo sporů vlastníků, či pronajímatelů pozemků vůči jezdcům na koních. V této souvislosti jsou v práci zmíněny možné kolizní případy a náhled na ně. Rovněž jsem sestavila dotazník, ve kterém byly definovány, zpracovány a nakonec vyhodnoceny základní otázky problematiky hipoturistiky, včetně vzniklých konfliktů jak ze strany příznivců ostatních aktivit v přírodě, tak i ze strany jezdců na koních.

Z dotazníkového šetření vyplynula tato fakta. Většina dotázaných je příznivcem hipoturistiky a ráda by uvítala možnost využít hipostezku ve svém okolí. Zároveň však tato zájmová část nemá dostatečný aktuální přehled o hipostezkách jak ve svém okolí, tak všeobecně, jelikož je tato problematika veřejnosti zmiňována v nedostatečném rozsahu. Většina dotázaných by přivítala koňské stezky situované na území s loukami a zpevněnými lesními cestami, popř. s upraveným měkkým podkladem. Přitom by tato zájmová skupina preferovala na vytvořených hipostezkách zejm. informační tabule a

mapy, uvaziště pro koně, výhledová místa a přírodní zajímavosti. Největší problém v oblasti hipoturistiky však představují spory mezi jezdci na koních a ostatními účastníky pobytu v přírodě. Jezdci na koních řeší zejména problémy v užívání jedné trasy vůči motorkářům a v zimním období vůči příznivcům běžkařského lyžování. Dalšími spory při užívání tras pro hipoturistiku jsou majetkoprávní vztahy. I přes tyto komplikace mezi všemi zúčastněnými stranami vzrůstá zájem o rozvoj v oblasti hipoturistiky a všechny strany se snaží najít společné rozumné řešení.

Turistika na koni je poměrně mladým odvětvím v oblasti cestovního ruchu. Je to nový a vítaný způsob trávení volného času, přičemž se jedná o pobyt v přírodě, kdy poznávací složka převažuje nad sportovně-technickou. Přínosem je také společnost ušlechtilých zvířat – koní. Poznat krásy regionu z koňského hřbetu tak mohou nejen zájemci z řad milovníků koní, ale rovněž turisté, kteří touží po aktivním odpočinku.

Úplným závěrem bych chtěla dodat, že přáním všech, kteří jsou zapojeni do projektů koňských stezek, je rozšíření sítě těchto tras natolik, aby se dalo bezpečně putovat po všech koutech naší země s vidinou napojení na hipostezky sousedních zemí.

7. POUŽITÉ ZDROJE

Andrlová, M. (2009): Hipostezky, proces návrhu, schvalování, realizace a financování. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 43 - 56. ISBN 978-80-02-02122-3

Bie, K. – Vesk, P. A. (2016): Jízda na koni v Národních parcích hor Austrálie. Ecological Management & Restoration, Ecological Society of Australia and Wiley Publishing Asia Pty Ltd. Databáze online [cit. 2016-12-02]. Dostupné na <http://webofscience.com>

Davis, D (2007) – Strategické navrhování a plánování rekreačních cest. Terénní cyklistika na konferenci Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy v ČR, Velké Karlovice. Databáze online [cit. 2017-01-05]. Dostupné na <http://cemba.eu/reporty-45>

Flora, M. (2009): Právní mantinely rekreačního využití lesa. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 19 – 23. ISBN 978-80-02-02122-3

Hollý, K. (2003): Jezdecká turistika. Montanex, Ostrava, 109 str. ISBN 80-7225-104-X.

Hruban, R. (2016): Javorníky. Databáze online [cit. 2016-12-08]. Dostupné na <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/javorniky/>

Hruban, R. (2016): Vizovická vrchovina. Databáze online [cit. 2016-11-28]. Dostupné na <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/vizovicka-vrchovina/>

Hruban, R. (2016): Bílé Karpaty. Databáze online [cit. 2016-11-21]. Dostupné na <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/bile-karpaty/>

Hruban, R. (2016): Slovensko-moravské Karpaty. Databáze online [cit. 2016-11-15]. Dostupné na <http://moravske-karpaty.cz/prirodni-pomery/geomorfologie/slovensko-moravske-karpaty/>

HYJÉ – koně Zlínského kraje (2011): Koňské trasy ve Zlínském kraji. HYJÉ – koně Zlínského kraje, o. p. s., Zlín, 26 str.

HYJÉ – koně Zlínského kraje (2017): Hipostezky. Databáze online [cit. 2017-02-21]. Dostupné na <http://www.hyje.cz/hyje/15174/>

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Jazdecká turistika. Databáze online [cit. 2017-02-05]. Dostupné na <http://www.kst.sk/index.php/jazdecka-turistika-cinnosti-146>

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Magna Via. Databáze online [cit. 2017-02-02]. Dostupné na <http://www.kst.sk/index.php/jazdecka-turistika-cinnosti-146>

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Bolfov Majer – centrum jazdeckej turistiky pod Vtáčnikom. Databáze online [cit. 2017-02-03]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2015/Podujatia_2015/Majer.pdf

KST – Klub Slovenských turistov (2016): Úsek jazdeckej trasy Sobotište–Kopčany, objavovanie „divokého východu“. Databáze online [cit. 2016-10-26]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2014/Podujatia_2014/JT_divoky_vychod.pdf

KST – Klub Slovenských turistov (2016): Jazdecká turistika pod Bradlom. Databáze online [cit. 2016-11-16]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2015/Podujatia_2015/JT_pod_Bradlom.pdf

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Putovanie po úpatí pohoria Vtáčnik. Databáze online [cit. 2017-01-08]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2014/Podujatia_2014/JT_Vtacnik.pdf

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Jazdecké trasy „Krajom slivkových samot“ – Bielokarpatské Kopanice. Databáze online [cit. 2017-01-22]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2014/Podujatia_2014/Zivotny_styl_05.jpg

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Veľký okruh Záhorie. Databáze online [cit. 2017-02-05]. Dostupné na http://www.kst.sk/images/stories/2014/Podujatia_2014/JT_okruh_zahorie.pdf

KST – Klub Slovenských turistov (2017): Putovanie po Huculskej magistále. Databáze online [cit. 2017-01-16]. Dostupné na http://www.huculskamagistrala.sk/externe/klaster/home.nsf/pagehm/Putovanie_po_Huculskej_magistrale

Křížom – krážom Slovensko (2016): Pohoria, doliny a vrchy v okrese Považská Bystrica. Databáze online [cit. 2016-11-02]. Dostupné na <http://krizom-krazom.eu/regiony/pohoria-doliny-a-vrchy-v-okrese-povazska-bystrica>

Křížom – krážom Slovensko (2016): Pohoria, doliny a vrchy v okrese Trenčín. Databáze online [cit. 2016-10-17]. Dostupné na <http://krizom-krazom.eu/regiony/pohoria-doliny-a-vrchy-v-okrese-trencin>

Kvasnička, T. (2009): Udržitelnost. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 13 – 18. ISBN 978-80-02-02122-3

Machů, J. (2015): Návrh jezdeckých tras v CHKO Beskydy – mikroregionu Hornolidečsko. Bakalářská práce, MZLU v Brně, Brno, 47 str.

Možný, J. – Nesvadba, P. (2009): Pohled na hipoturistiku v rámci ochrany přírody a krajiny. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 29 – 35. ISBN 978-80-02-02122-3

Pavelka, J. – Trezner, J. (2001): Příroda Valašska (okres Vsetín). Český svaz ochránců přírody ZO 76/06 Orchidea, Vsetín, 487 str. ISBN 80-238-7892-1

Svoboda, M. (2009): Lesní hospodářství a myslivost – pohled na hipoturistiku. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 24 – 28. ISBN 978-80-02-02122-3

Šomanová, L. (2017): Ústní sdělení, předsedkyně HYJÉ – koně zlínského kraje, Křekov 40, Valašské Klobouky, dne 6. 2. 2017

Špičáková, H. (2009): Hipoturistika včera a dnes, tady a tam. In. Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody, fakta a střety. 1. vyd. Kostelec nad Černými Lesy: Česká lesnická společnost, str. 5 – 12. ISBN 978-80-02-02122-3

Törn, A. et al. (2016): Porovnání vlivu turistiky, crosscountry lyžování a koňské turistiky. Journal of Environmental Management 90. Databáze online [cit. 2016-11-28]. Dostupné na <http://webofscience.com>

Valda, S. – Víttek, O. (2009): Jízda na koni chráněným územím. In. Sborník referátů z konference ze dne 8. 4. 2009 na téma: Hipoturistika jako forma rekreace, lesního hospodářství, ochrana přírody a krajiny, fakta a střety, Křtiny, Česká lesnická společnost, str. 36 – 37. ISBN 978-80-02-02122-3